

BawMY się rosyjskim

Magdalena Maria Wolewińska

**Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia
do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych,
opracowane dla I etapu edukacyjnego
w zakresie nauczania języka rosyjskiego**

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Piotr Mazur, Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

Spis treści	
WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I	
Testy pomiaru dydaktycznego badające poziom wiedzy i umiejętności	7
ROZDZIAŁ II	
Testy diagnostyczne badające przyrost wiedzy i umiejętności	45
ROZDZIAŁ III	
Arkusze samooceny i oceny koleżeńskiej	54
ROZDZIAŁ IV	
Arkusze formatywnej i sumującej ewaluacji kompetencji kluczowych	61
ROZDZIAŁ V	
Propozycje prac projektowych pozwalających ocenić poziom rozwoju kompetencji kluczowych	65
ROZDZIAŁ VI	
Arkusze ewaluacji kompetencji kluczowych i uniwersalnych (nauczyciel, uczniów)	68
BIBLIOGRAFIA	75

WSTĘP

Nauczanie dzieci języka obcego uznawane jest za ważny czynnik wspomagający ich holistyczny rozwój. Co więcej, poprzez naukę języków, stają się one bardziej zorientowane na świat zewnętrzny, na inne kultury, a co za tym idzie – mają szansę na lepsze, pełniejsze funkcjonowanie w coraz to bardziej zróżnicowanym kulturowo, aczkolwiek otwartym społeczeństwie. Znaną w literaturze wypowiedź jednego z ważnych pisarzy rosyjskich – Antoniego Pawłowicza Czechowa – oddaje myśl, iż bez znajomości języków można czuć się niczym bez paszportu. Jakże trafna to konstatacja odnosząca się do szeroko rozumianej komunikacji w XXI wieku.

Zamierzeniem niniejszej publikacji, w której prezentowane są przykładowe narzędzia pomiaru dydaktycznego oraz narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych, jest przedstawienie wstępującemu do zawodu nauczycielowi języka rosyjskiego tego, jak ważne jest planowanie pracy z uczniami w edukacji wczesnoszkolnej, wytyczanie konkretnych celów niezbędnych do opanowania przez nich sprawności językowych, kształtujących w konsekwencji kompetencje kluczowe ujęte w Zaleceniach Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE 2018, C189/1) oraz w Podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.).

Nauka języka to nieustanny proces, w którym to należy dzielić pracę na etapy, weryfikować postępy uczniów, przeprowadzając ewaluację, a tym samym podnosić efektywność kształcenia. Niezbędne jest porównywanie wyników pracy uczniów, co ma odzwierciedlenie w treści i konstrukcji poszczególnych rodzajów testów: w teście diagnozy wstępnej, diagnozy bieżącej, śródrocznej; w teście na zakończenie oraz teście diagnostycznym badającym przyrost wiedzy i umiejętności z naciskiem na wartość refleksji.

Zastosowanie przedłożonego pakietu narzędzi pomiaru dydaktycznego dla uczniów I etapu edukacyjnego (klasa III) umożliwi monitorowanie przez nauczyciela postępów uczniów w nauce, uzyskanie pełniejszego obrazu przyswajanych przez nich na lekcjach wiadomości i zdobywania umiejętności. Słowem – dookreślenia tego, co już uczniowie wiedzą i potrafią, a czego jeszcze nie. Pozwala na zdiagnozowanie „mocnych stron” uczniów, a zarazem doprecyzowanie obszarów, które mają jeszcze do wyrównania.

Istotą opracowanych i zaproponowanych narzędzi pomiaru dydaktycznego jest zatem wsparcie nauczyciela rusycysty w działaniach rozwijających kompetencje kluczowe u uczniów (m.in. w zakresie rozumienia i tworzenia informacji; wielojęzyczności; umiejętności uczenia się i pracy zespołowej; w zakresie krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów) – co stanowi ważny element w procesie edukacji. W szerokim planie daje to bowiem uczniom możliwość samorealizowania się, odnoszenia sukcesów nie tylko w okresie „intensywnej” edukacji szkolnej, ale przez całe ich życie – zgodnie z Zaleceniami Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych. Dzięki nabywaniu umiejętności posługiwania się językiem obcym i wyrabianiu zdolności do jego wykorzystywania w praktyce, uczeń, a niebawem dorastający obywatel, ma szansę podejmowania trafniejszych decyzji w swoim życiu. Staje się bardziej świadomym członkiem społeczności; nadto potrafi pracować indywidualnie, jak również aktywnie uczestniczyć w grupie rówieśników.

Dodajmy, iż rodzice, dzięki stosowaniu przez nauczyciela przedstawionych narzędzi ewaluacji, otrzymują także informację zwrotną o postępach swych dzieci w nauce. Nauczyciel przy tym dowiaduje się, co należy dopracować, co udoskonalić w podjętej przez niego linii dydaktycznej, by tym samym skuteczniej wyrabiać w uczniach kompetencje kluczowe, jak również móc podnieść efektywność swojej pracy.

Narzędzia pomiaru dydaktycznego są zbieżne z Programem nauczania języka rosyjskiego klasy I–III. *BawMy się ROSYJSKIM!* i *Poradnikiem metodycznym* towarzyszącym programowi. Autorzy wspomnianych publikacji – K. Leśniak i P. Tokarz nawiązują m.in. do koncepcji konstruktywistycznej, która jest nakierowana na ucznia jako indywiduum. Istotna jest bowiem droga, sposób dochodzenia do danych rozwiązań. Uczeń natomiast to swoisty „detektyw”, odkrywca i – „konstruktor”. W podejściu tym ważne jest odwoływanie się do samowiedzy ucznia, do jego doświadczenia. Ważna jest też świadomość ucznia o tym, że w systemie edukacji właśnie on sam jest kreatorem, czynnym uczestnikiem procesu kształcenia. Kreatorem zdobywania wiedzy i umiejętności. Rolą nauczyciela jest natomiast odpowiednio dobierać treści nauczania, cele, metody oraz formy pracy z uczniem. Zaproponowane narzędzia odzwierciedlają więc zindywidualizowane podejście do ucznia (różnorodność typu zadań, adnotacje dotyczące uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – SPE), koncentrując się na motywującej i wspierającej funkcji oceniania.

Ponadto w załączonych do tejże publikacji zadaniach, testach, ze względu na poziom i etap edukacji wczesnoszkolnej pojawia się element zabawy, na który to zwracają uwagę autorzy wspomnianego programu i poradnika metodycznego. Zabawy są tak skonstruowane, że poprzez odpowiednio zredagowane polecenie (treść), formę samego zadania, pozwalają tym samym na samodzielny sposób dochodzenia do jego rozwiązania przez ucznia. Ważne jest bowiem wyrabianie pozytywnego podejścia dziecka do języka obcego. W proponowanych testach zadania skonstruowano w ten sposób, by uczeń mógł wykazać to, co już potrafi, by mógł osiągnąć sukces zgodnie ze swoimi predyspozycjami i możliwościami (w szczególności uczniowie ze SPE).

Ponadto w proponowanym zestawie narzędzi do monitorowania postępów ucznia oraz w licznych testach nauczyciel znajdzie materiał ilustrowany zdjęciami, a nawet w formie komiksu, krzyżówki, anagramu, węży wyrazowych oraz konturu postaci, którą uczeń ma za zadanie „odziać” w odpowiedni „ciuszek”, zgodnie z treścią wysłuchanego czy też przeczytanego tekstu. Sam tytuł programu brzmiący niekonwencjonalnie: *BawMy się ROSYJSKIM!* sugeruje podejście jego autorów do nauczania dzieci klas I–III z położeniem akcentu na „my”, czyli w aspekcie współpracy, współdziałania z innymi (kształtując – z założenia – kompetencje społeczne).

Z literatury pedagogicznej wiemy, iż dzieci w wieku od 6 do 9 lat nie mają jeszcze ukształtowanego na dostatecznym poziomie myślenia abstrakcyjnego. Jest ono u nich w fazie formowania się. Ma to znaczenie w kontekście nauki gramatyki języka obcego. Uczniowie w wymienionym wyżej przedziale wiekowym, przyswajając sobie wiadomości z tegoż zakresu, kierują się na ogół intuicją. Wiąże się to ze wzmożoną pracą nauczyciela, z uważnym przedstawianiem uczniom wielu przykładów zawierających różnorodne ćwiczenia w testach i powtórkach materiału. W zakresie typologii zadań pisemnych ujętych w proponowanych testach w ramach zadań otwartych będą to przede

wszystkim zadania krótkiej odpowiedzi i zadania z luką; natomiast w zakresie zadań zamkniętych – zadania na dobieranie, zadania typu prawda-fałsz oraz wielokrotnego wyboru.

Autorzy przywoływanego tu programu nauczania w rozdziale pt. *Procedury osiągnięcia celów wychowania i kształcenia* wskazują, że struktur gramatycznych uczniowie uczą się przy okazji komunikowania się, zaś elementy pisania w języku obcym nauczyciel może wprowadzić wówczas, kiedy dzieci opanują już technikę pisania w ich własnym ojczystym języku. Jest to podejście wartościowe, znane w dydaktyce nauczania języków obcych oraz pedagogice; co zresztą uwzględniają proponowane narzędzia pomiaru dydaktycznego i ewaluacji. Proces ten (nauka pisania), począwszy od klasy drugiej, „ogranicza się do ćwiczeń pisowni poszczególnych liter, następnie wyrazów oraz krótkich zdań” (Leśniak i Tokarz 2021b: 35). Nauka słownictwa zaś jest ważna, gdyż właśnie leksyka stanowi podstawowy warunek w sprawnym codziennym komunikowaniu się. Wszakże informacje możemy w pełni przekazać rozmówcy wówczas, gdy posiadamy odpowiedni zasób wyrazów i zwrotów.

Wartą podkreślenia propozycją autorów programu nauczania języka rosyjskiego jest także odzwierciedlona w testach i narzędziach ewaluacji koncepcja interkulturowa. Dotyczy ona np. zagadnień związanych z postacią Dziadka Mroza, Snieguroczki, rosyjskich zabawek, samowara, Moskwy etc. Istotnym jest, by język obcy poznawać poprzez konteksty kultury właśnie, nigdy w oderwaniu od niej, a przy tym kształtując kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

W przedstawionych w dokumencie wzorach testów wykropkowaniem oznaczono miejsca do wpisania odpowiedzi przez uczniów. W razie potrzeby nauczyciel może zwiększyć ilość miejsca przewidzianego na odpowiedź lub zamieścić w poleceniach dodatkowe instrukcje (np. „Zapisz odpowiedź w wykropkowanym polu”). Ilustracje w zadaniach w większości przypadków zostały zastąpione odpowiednimi opisami bądź wskazaniem – nauczyciel, korzystając z zawartych w dokumencie wzorów, może wybrać lub przygotować stosowne grafiki według własnego uznania.

ROZDZIAŁ I

Testy pomiaru dydaktycznego badające poziom wiedzy i umiejętności

Test diagnozy wstępnej na starcie

Przeprowadzając test diagnozy wstępnej na starcie, nauczyciel może dzięki temu zweryfikować podstawową wiedzę i umiejętności ucznia z klasy trzeciej, a uzyskane przez niego w klasie pierwszej i drugiej. Zadania ujęte w poniższych testach, dotyczą przede wszystkim tematów związanych ze szkołą, domem, porami roku oraz elementami kulturoznawczymi. Prezentowane zadania należą do dwóch kategorii: zadań otwartych (zadania z luką) i zadań zamkniętych (zadania wielokrotnego wyboru i zadania na dobieranie, wśród zadań znajdziemy także krzyżówkę i węża wyrazowego).

Zaleca się odczytywanie uczniom przez nauczyciela poleceń do zadań. W kartotece do testów ujęto klucz odpowiedzi do testu A i B; miejscami zaś, ze względu na charakterystykę zadania – podano także oddzielny klucz akceptowalnych odpowiedzi dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W kartotece do testów posłużono się taksonomią celów według B. Niemierki. Czas pracy z arkuszem – 45 minut.

Uwagi dla uczniów

By uniknąć błędów, zaleca się skupienie uwagi na słowach i zwrotach nauczyciela wprowadzających do rozwiązywania załączonego testu. W sytuacji, gdy zadanie w teście wyda się trudne lub niezrozumiałe, wskazane jest poprosić nauczyciela o powtórzenie polecenia lub poleceń do konkretnej kwestii w teście. Pozwoli to uniknąć straty czasu, gdyż pracę z testem przewidziano na jedną godzinę lekcyjną.

Wersja A

1. Uzupełnij zdania odpowiednimi słowami.

- a) Меня зовут
- b) Мне лет.
- c) Я третьего класса.

2. Zakreśl prawidłową odpowiedź.

Do czego służy samowar?

- a) do parzenia herbaty
- b) do lotów na orbitę okołoziemską
- c) do pieczenia ciasteczek

Jak nazywa się alfabet rosyjski?

- a) graždanka
- b) łacina
- c) greka

Stolicą Rosji jest:

- a) Sankt-Petersburg
- b) Moskwa
- c) Kaliningrad

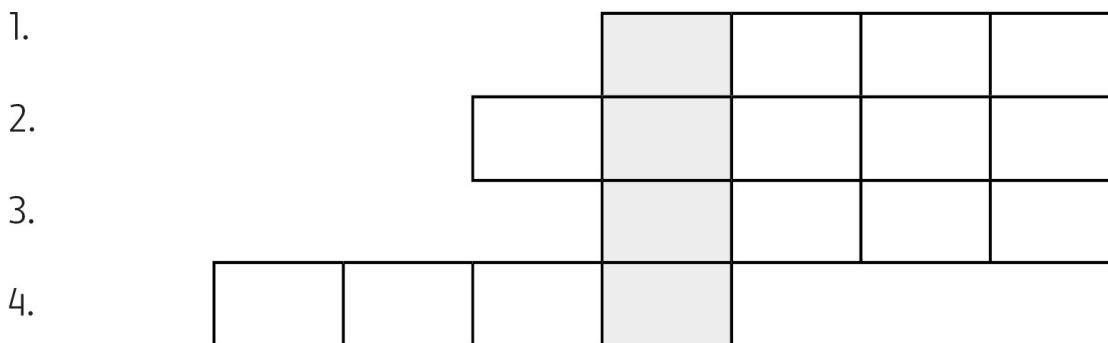
3. Podpisz rysunki zgodnie z przykładem, używając podanych słów.

кот, собака, дом, мама

Rysunki: kot, mama z dzieckiem na ręku, pies, dom.

Przykład: Это кот.

4. Rozwiąż krzyżówkę, a następnie wypisz hasło.

1. wujek

2. tata

3. mama

4. w domu

Hasło:

5. Na biurku u Piotra leżą poukładane przybory szkolne. Znajdź w węźu literowym słowa, a następnie je wypisz.

Rysunek z komentarzem: Biurko / stół, na nim znajdują się: książka, linijka, temperówka, klej. Słowa natomiast tworzą ciąg w kształcie fali, na podobieństwo węża. Graficznie można go dodatkowo przedstawić poprzez dorysowanie głowy i ogona.

столточилкаклейлинейкакнига

Przykład: 1. **стол** 2. 3. 4. 5.

6. Posłuchaj tekstu. Zakreśl odpowiedź A, B lub C.

Komentarz dla nauczyciela: Nauczyciel dwukrotnie czyta uczniom poniższy tekst:

Меня зовут Антон. У меня есть мама, папа и сестра Лена. Мы живём в Санкт-Петербурге. Там моя школа. Она большая. В школе и дома у нас всегда очень весело.

W tekście możemy znaleźć informacje na temat:

- a) wakacji Antona
- b) robienia zakupów przez Antona
- c) domu rodzinnego Antona

7. Jaka to pora roku? Podpisz jednym słowem cztery ilustracje.

Komentarz do ilustracji: Cztery ilustracje przedstawiające drzewa. Pierwsze – zupełnie zielone. Pozostałe trzy odpowiednio przedstawiają drzewko w kolejnych

odślonach, z pustym miejscem na wpisanie nazwy danej pory roku; przy czym pory roku dla utrudnienia „zamienione są miejscami”.

1. rys. drzewka całego w zieleni, na gałązce gniazdko i ptasia rodzina;
2. rys. drzewka przykrytego śnieżną „kołderką”;
3. rys. drzewka „ukraszonego” kolorowymi liśćmi, na gałązkach jabłuszka;
4. rys. drzewka letnią porą, nad koroną jednego z nich - słońeczko; przy drzewku leżak.

Wersja B

1. Uzupełnij zdania odpowiednimi słowami.

a) Как тебя	?	Меня зовут Анна.
b)	ты живёшь?	Я живу в Варшаве.
c) Сколько тебе	?	Мне десять лет.

2. Zakreśl prawidłową odpowiedź.

Matrioszka jest to:

- a) ozdoba świąteczna
- b) tradycyjna potrawa rosyjska
- c) tradycyjna drewniana zabawka rosyjskich dzieci

Bałajka jest to:

- a) tradycyjny instrument rosyjski
- b) tytuł bajki rosyjskiej
- c) siostra Dziadka Mroza

Stolicą Rosji jest:

- a) Moskwa
- b) Wołgograd
- c) Nowosybirsk

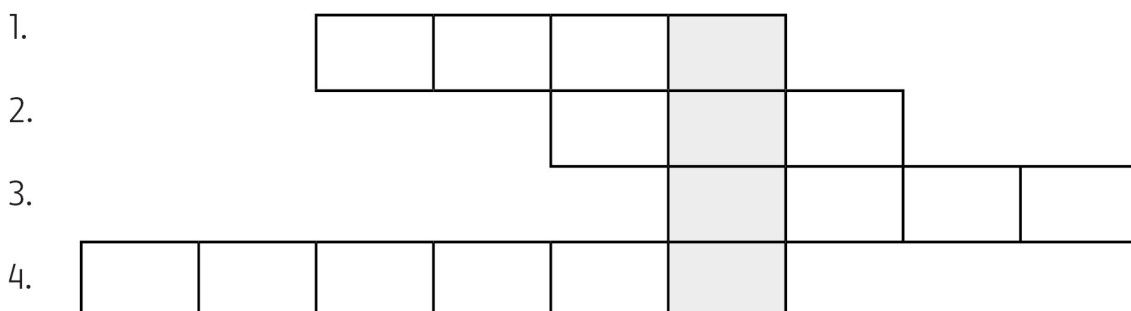
3. Podpisz rysunki zgodnie z przykładem, używając podanych słów.

собака, кошка, дедушка, окно

Rys.: pies, kot, okno, postać przygarbionego staruszka.

Przykład: Это собака.

4. Rozwiąż krzyżówkę, a następnie wypisz hasło.

1. Adam
2. dom
3. wujek
4. siostra

Hasło:

5. Na biurku u Maszy leżą poukładane przybory szkolne. Znajdź w wężu literowym słowa, a następnie je wypisz.

Rysunek z komentarzem: Biurko, na nim znajdują się: długopis, książka, piórnik, ołówek. W tle zaś – tablica. Słowa natomiast tworzą ciąg w kształcie fali, na podobieństwo węża. Graficznie można go dodatkowo przedstawić poprzez dorysowanie głowy i ogona.

доска книга карандаш ручка пенал

Przykład: 1. **доска** 2. 3. 4. 5.

6. Posłuchaj tekstu. Zakreśl odpowiedź A, B lub C.

Komentarz dla nauczyciela: Nauczyciel dwukrotnie czyta uczniom poniższy tekst.

Меня зовут Антон. У меня есть мама, папа и сестра Лена. Мы живём в Санкт-Петербурге. Там моя школа. Она большая. В школе и дома у нас всегда очень весело.

W tekście możemy znaleźć informacje na temat:

- a) urodzin Antona
- b) szkoły Antona
- c) przyjaciół Antona

7. Jaka to pora roku? Podpisz jednym słowem cztery ilustracje.

Komentarz do ilustracji: Cztery ilustracje przedstawiające drzewa. Pierwsze – zupełnie białe. Pozostałe trzy odpowiednio przedstawiają drzewko w kolejnych odsłonach, z pustym miejscem na wpisanie nazwy danej pory roku; przy czym pory roku dla utrudnienia „zamienione są miejscami”.

1. rys. drzewka przykrytego śnieżną „kołderką”;
2. rys. drzewka „ukraszonego” kolorowymi liśćmi, na gałązkach jabłuszka;
3. rys. drzewka letnią porą, nad koroną jednego z nich - słońeczko; przy drzewku leżak;
4. rys. drzewka całego w zieleni, na gałązce gniazdko i ptasia rodzina.

.....

Kartoteka do testów diagnozy wstępnej na starcie

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
1.	C – uzupełnia zdania z luką odpowiednim słowem tak, by zachowany był sens wypowiedzi.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – pamięta, jak się przedstawić po rosyjsku; wie; jak należy zapytać po rosyjsku kogoś o imię; o miejsce zamieszkania; o to, ile kto ma lat; A – zna liczebniki od 0 do 12.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A a) uczeń wpisuje swoje imię (po polsku) b) восемь / девять c) ученик / ученица TEST B a) зовут b) Где c) лет Uczeń ze SPE (patrz test A): dopuszcza się wpisanie cyfry/liczby zamiast zapisu liczebnika słowami.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
2.	C – orientuje się w informacjach związanych z realiami rosyjskimi.	1.9) święta i tradycje.	A – zna aspekty związane z kulturą Rosji – wie, jakie miasto jest stolicą Rosji; co to jest samowar, jak nazywa się alfabet rosyjski; co to jest matryoska i bałajka.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A a), a), b) TEST B c), a), a)
3.	C – stosuje proste konstrukcje zdaniowe w oparciu o ilustracje; wskazuje osoby i przedmioty.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – pamięta nazwy członków rodziny, nazwy zwierząt oraz obiektów ze swego najbliższego otoczenia.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A 1. Это мама. 2. Это дом. 3. Это собака. TEST B 1. Это кошка. 2. Это окно. 3. Это дедушка. Uczeń ze SPE: dopuszcza się podpisanie przez ucznia rysunków samym rzeczownikiem (np. Кошка zamiast: Это кошка).

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
4.	C – stosuje nazwy członków rodziny.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – pamięta nazwy członków rodziny.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna; 1 pkt za wypisanie prawidłowego hasła pod tekstem.	TEST A 1. дядя 2. папа 3. мама 4. дома Hasło: дама TEST B 1. Адам 2. дом 3. дядя 4. сестра; Hasło: мода Uczeń ze SPE: wystarczy, jeśli poprawnie zostanie utworzone hasło w krzyżówce – uczeń nie musi go oddzielnie wypisywać.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
5.	C – znajduje pośród różnych słów należących do różnych kategorii w tzw. wężu wyrazowym słowa, związane z przyborami szkolnymi.	1.3) moja szkoła.	A – pamięta podstawowe nazwy przyborów szkolnych oraz przedmiotów / obiektów mogących się znaleźć w sali lekcyjnej.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A 2. точилка 3. клей 4. линейка 5. книга TEST B 2. книга 3. карандаш 4. ручка 5. пенал Uczeń ze SPE: wystarczy, że w wężu wyrazowym zakreśli stosowne słowa, nie wypisując ich.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
6.	C – wybiera daną odpowiedź A, B lub C na podstawie wysłuchanego tekstu.	1.3) moja szkoła.	A – pamięta leksykę dotyczącą tematu szkoła i dom; B – rozumie treść krótkiego tekstu.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A: C TEST B: B Uczeń ze SPE: dopuszcza się przeczytanie tekstu po raz trzeci, jeśli w klasie znajdują się uczniowie np. z niedosłuchem, przy czym zaleca się, by zajmowali wówczas miejsca blisko nauczyciela odczytującego tekst.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
7.	C – rozpoznaje pory roku przedstawione na obrazkach, po ich atrybutach; dostrzega, że kolejność ilustracji jest przestawiona.	1.12) przyroda wokół mnie.	A – zna nazwy pór roku po rosyjsku; zna kolejność występowania po sobie pór roku.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A 1. весна 2. зима 3. осень 4. лето TEST B 1. зима 2. осень 3. лето 4. весна Uczeń ze SPE: dopuszcza się pominięcie znaku miękkiego w słowie „осень”.

Uwaga: Zapisy przedstawione w powyższej tabeli dotyczą również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, uczniów dotkniętych niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z dysgrafią, dysleksją oraz z afazją, z wadami słuchu i wzroku. Zaleca się, by nauczyciel w pracy z uczniami niedowidzącymi zadbał o odpowiednią wielkość czcionki przy tekstach drukowanych, a z uczniami niedosłyszącymi o kilkukrotne ich odczytanie.

Test diagnozy bieżącej

Z *Podstawy programowej* oraz doświadczenia pedagogicznego wiemy, że w pierwszych kontaktach z językiem obcym uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych. Zatem tematyka poruszana w niżej zaproponowanych narzędziach – testach diagnozy bieżącej – dotyczy bezpośrednio samego ucznia i jego bliskiego otoczenia. Nawiązuje do rozdziału II: *Моя семья и друзья*, a zatem koresponduje z kręgiem zagadnień: *Ja i moi bliscy* ujętym w *Podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej do przedmiotu język obcy nowożytny* (I etap edukacyjny, klasy I–III). Uczeń bowiem na tym etapie rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne oraz krótkie wypowiedzi pisemne.

W poniższych dwóch testach diagnostycznych występują zadania otwarte (krótkiej odpowiedzi, zadania z luką) oraz zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru i zadania na dobieranie), rozsypanki wyrazowe. Nadmienić należy, iż celowo zadanie dotyczące przedstawiania się przywoływane jest niejednokrotnie we wspomnianych narzędziach ze względu na to, iż jest ono elementarne. Pakiet informacji, które ono niesie, jest jedynie stopniowo poszerzany przez uczniów w trakcie nauki.

W kartotece do niżej zamieszczonych testów ujęto klucz odpowiedzi do testu A i B; miejscami zaś, ze względu na charakterystykę zadania – także oddzielny klucz akceptowalnych odpowiedzi dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W kartotece do testów, posłużono się taksonomią celów według B. Niemierki. Czas przeznaczony na wypełnienie zadań – 45 minut. Zaleca się odczytywanie przez nauczyciela poleceń do poniższych zadań.

Uwagi dla uczniów

By uniknąć błędów, zaleca się skupienie uwagi na słowach i zwrotach nauczyciela wprowadzających do rozwiązywania załączonego testu. W sytuacji, gdy zadanie w teście wyda się trudne lub niezrozumiałe, wskazane jest poprosić nauczyciela o powtórzenie polecenia lub poleceń do konkretnej kwestii w teście. Pozwoli to uniknąć straty czasu, gdyż pracę z testem przewidziano na jedną godzinę lekcyjną.

Wersja A

1. Odpowiedz pełnymi zdaniami na pytania.

- a) Как тебя зовут?
- b) Как твоя фамилия?
- c) Сколько тебе лет?

2. Wilk – bohater rosyjskiej kreskówki ma nie lada zadanie. Rozsypały mu się z worka słowa, rozbijając się na sylaby. Zrób porządek – połącz je odpowiednio, a następnie zapisz powstałe wyrazy.

Wzór: ку + зен = кузен

- 1. ма 2. се 3. дя 4. ку
- a) зен b) ма c) дя d) стра

.....,,,

3. Ułóż w porządku alfabetycznym podane wyrazy i zapisz je.

Адам, я, сын, бабушка

Адам,,,

4. Wykreśl słowo, które nie pasuje do danej grupy.

Wzór: мальчик – девочка – мыши

- 1. дети – ребята – рыбы
- 2. дом – внучка – дядя
- 3. собака – подруга – друг

5. Lena ma do odrobienia zadanie domowe z języka rosyjskiego. Posiada „magiczny” długopis, który od czasu do czasu połyka literki. Pomóż Lenie, wpisując literki, które zniknęły.

Komentarz: Pięć ilustracji, pod nimi zaś znajdują się słowa, w których uczeń ma uzupełnić brakujące litery.

1. Rysunek pieska, kotka, kraba, dwóch domów, dziecka

с...бака к...т кр...б дом... ребён...к

6. Z rozsypanki wyrazowej ułóż zdania.

Wzór: дяди, У, сестра, есть

Rozwiązanie: У дяди есть сестра.

1. У, брат, Алёши, есть
2. двоюродная сестра, У, есть, меня
3. и, дедушка, У, тебя, есть, бабушка

7. Pająk złapał w sieć literki. Zdołał je połączyć swoją nicią w ten sposób, by tworzyły one słowa. Sprawdź, czy na pewno zna język rosyjski. Odczytaj powstałe słowa. Następnie je zapisz.

Komentarz: Literki czterech słów, które finalnie ma połączyć ze sobą uczeń, ułożone są w cztery kółeczka naprzeciw siebie w ten sposób, by uczeń łącząc je ze sobą, utworzył „sieć pajęczą”.

1. д-я-д-я
2. п-а-па
3. с-е-с-т-р-а

Wersja B

1. Napisz pytania do podanych odpowiedzi.

- a)? Меня зовут Петя.
- b)? Моя фамилия Ковальский
- c)? Мне девять лет.

2. Wilk – bohater rosyjskiej kreskówki ma nie lada zadanie. Rozsypały mu się z worka słowa, rozbijając się na sylaby. Zrób porządek – połącz je odpowiednio, a następnie zapisz powstałe wyrazy.

Wzór: дя + дя = дядя

1. дя 2. тө 3. де 4. па
- a) па b) дя c) ти d) тя

.....,,,

3. Ułóż w porządku alfabetycznym podane wyrazy i zapisz je.

ара, брат, папа, дети

ара,,,

4. Wykreśl słowo, które nie pasuje do danej grupy.

Wzór: мальчик – девочка – **мышь**

1. мама – папа – друг
2. сестра – подруга – комар
3. двоюродный брат – знакомые – бабушка

5. Lena ma do odrobienia zadanie domowe z języka rosyjskiego. Posiada „magiczny” długopis, który od czasu do czasu połyka literki. Pomóż Lenie, wpisując literki, które zniknęły.

Komentarz: Pięć ilustracji, pod nimi zaś znajdują się słowa, w których uczeń ma uzupełnić brakujące litery.

1. Rysunek kotka, komara, traktora, pokoju, domu.

К...шка ком...р тр...ктор к...мната д...м

6. Z rozsypanki wyrazowej ułóż zdania.

Wzór: тети, у, сестра, есть

У тети есть сестра.

1. бабушка, у, Маши, есть
2. у, брат, меня, есть
3. у, двоюродный брат, есть, тебя, и, сестра

7. Pająk złapał w sieć literki. Zdołał je połączyć swoja nicią w ten sposób, by tworzyły one słowa. Sprawdź, czy na pewno zna język rosyjski. Odczytaj powstałe słowa. Następnie je zapisz.

Komentarz: Literki czterech słów, które finalnie ma połączyć ze sobą uczeń, ułożone są w cztery kółeczka naprzeciw siebie w ten sposób, by uczeń łącząc je ze sobą utworzył „sieć pajęczą”.

1. д-а-м-а
2. м-а-м-а
3. б-а-б-у-ш-к-а

Kartoteka do testów diagnozy bieżącej

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
1.	C – przedstawia siebie, podając w formie pisemnej podstawowe informacje o sobie (imię, nazwisko, ile ma lat); potrafi zapytać o imię, nazwisko, o wiek, zapisując dane frazy.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – pamięta liczebniki od 0 do 12; B – zna konstrukcje potrzebne, by przedstawić się po rosyjsku.	2 pkt – poprawna odpowiedź; 1 pkt – odpowiedź z błędami; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź z błędami ortograficznymi.	TEST A a) Меня зовут... (imię). b) Моя фамилия ... (nazwisko). c) Мне ... (liczebnik) лет. TEST B a) Как тебя зовут? b) Как твоя фамилия? c) Сколько тебе лет? Uczeń ze SPE: możliwość wpisania swojego imienia i nazwiska po polsku; tolerancja błędu dotyczy zapisanego liczebnika (np. brak znaku miękkiego).

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
2.	C – analizuje, rozpoznaje i dobiera w pary odpowiadające sobie sylaby, tworząc słowa i zapisując je.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – zna leksykę związaną z tematem: „ja i moi bliscy”.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna.	TEST A 1. мама 2. сестра 3. дядя TEST B 1. тётя 2. дети 3. папа Uczeń ze SPE: wystarczy, że graficznie połączy odpowiadające sobie sylaby, nie wypisując utworzonych słów.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
3.	C – analizuje, a następnie porządkuje alfabetycznie podane wyrazy, zapisuje je.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – pamięta kolejność liter w alfabecie rosyjskim; B – odróżnia litery pisane od drukowanych.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna.	TEST A 1. бабушка 2. сын 3. я TEST B 1. брат 2. дети 3. папа Uczniowie ze SPE: Należy wziąć pod uwagę, iż zadanie to może okazać się trudnym m.in. dla uczniów z dysleksją; zamiennie dla tychże uczniów proponuje się przetłumaczenie podanych w zadaniu słów na język polski z zachowaniem punktacji.
4.	C – analizuje ciągi słów, klasyfikuje je do danej kategorii.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	B – zna słownictwo z zakresu tematycznego „ja i moi bliscy”; pamięta nazwy zwierząt.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna.	TEST A 1. рыбы 2. дом 3. собака TEST B 1. друг 2. комар 3. знакомые

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
5.	C – analizuje słowa i wstawia brakujące litery.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – wie, czym jest akcent w języku rosyjskim; B – odróżnia sylabę akcentowaną od nieakcentowanej, co wiąże się m.in. z pisownią „o” lub „a” w niektórych wyrazach.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna.	TEST A 1. собака 2. кот 3. краб 4. дома 5. ребёнок TEST B 1. кошка 2. комар 3. трактор 4. комната 5. дом Uczeń ze SPE: należy wziąć pod uwagę, że uczeń mający np. dysleksję może nie poradzić sobie z wykonaniem zadania.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
6.	C – tworzy i zapisuje proste konstrukcje zdaniowe.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – zna słownictwo dotyczące tematu: „ja i moi bliscy”; A – zna konstrukcję, typu: <i>у меня</i> .	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna.	<p>TEST A</p> <p>1. У Алёши есть брат. 2. У меня есть двоюродная сестра. 3. У тебя есть бабушка и дедушка. Wariant 2: У тебя есть дедушка и бабушка.</p> <p>TEST B:</p> <p>1. У Маши есть бабушка. 2. У меня есть брат. 3. У тебя есть двоюродный брат и сестра. Wariant 2: У тебя есть сестра и двоюродный брат.</p> <p>Uczeń ze SPE: warto zwrócić uczniowi uwagę, że w rozsypankach podane są wielkie litery, co sugeruje początek zdania (z wyjątkiem imion).</p>

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
7.	C – analizuje podany układ liter, łączy je w taki sposób, by powstały słowa.	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).	A – zna leksykę związaną z tematyką: „ja i moi bliscy”.	1 pkt – zapisanie poprawnej odpowiedzi; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna.	TEST A 1. дядя 2. папа 3. сестра TEST B 1. дама 2. мама 3. бабушка Uczeń ze SPE: należałoby wskazać uczniowi pierwszą literę słowa, od której się ono zaczyna.

Uwaga: W tabeli zamieszczono adnotacje dotyczące uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; głównie dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z afazją, z dysgrafią, dysleksją. Wskazane jest, by dla uczniów niedowidzących nauczyciel przygotował arkusze z zadaniami o odpowiednio większej czcionce.

Test diagnozy śródrocznej

Zaproponowane poniżej dwa testy diagnozy śródrocznej nawiązują do tematyki z pierwszego semestru klasy III, tj. do leksyki związanej z tematem rodziny, szkoły, pogody, pór roku, rozkładu dnia, z formami osobowymi czasownika *любить* oraz *идти* (1 i 2 os. l. poj.); z nazwami kolorów, a także ze stosowaniem przyimków *под, за, в, на*; łączeniem rzeczownika z liczebnikami od 1 do 12.; wskazywaniem osób i przedmiotów, konstruowaniem zdań pytających i oznajmujących, jak również zawierają elementy realizacyjne. Prezentowane zadania należą do dwóch kategorii: zadań otwartych (zadania krótkiej odpowiedzi, zadania z luką) i zadań zamkniętych (zadania typu prawda – fałsz, zadania na dobieranie).

Zaleca się odczytywanie uczniom przez nauczyciela poleceń do poszczególnych zadań. Czas przeznaczony na ich wykonanie – 45 minut.

W kartotece do testów ujęto klucz odpowiedzi do testu A i B; miejscami zaś, ze względu na charakterystykę zadania – także klucz akceptowalnych odpowiedzi pod kątem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W kartotece do testów, posłużono się taksonomią celów według B. Niemierki.

Uwagi dla Uczniów

By uniknąć błędów, zaleca się skupienie uwagi na słowach i zwrotach nauczyciela wprowadzających do rozwiązywania załączonego testu. W sytuacji, gdy zadanie w teście wyda się trudne lub niezrozumiałe, wskazane jest poproszenie nauczyciela o powtórzenie polecenia lub poleceń do konkretnej kwestii w teście. Pozwoli to uniknąć straty czasu, gdyż pracę z testem przewidziano na jedną godzinę lekcyjną.

Wersja A

1. Uzupełnij zdania odpowiednią formą czasownika **идти** oraz **любить**.

Я в школу. Я математику и русский язык. Ты в магазин.

2. Tania ma kilka zwierzątek. Zwierzątko rozbiegło się po pokoju. Pomóż Tani je odnaleźć.

Napisz zdania według wzoru. Zastosuj przyimki: за, в, на.

Wzór: rysunek kota usytuowanego pod pudełkiem.

1. Rysunek pieska znajdującego się za ławką. 2. Rysunek myszki w pudełku. 3. Rysunek języka na stole.

Кот **под** коробкой.

Собака ... партой.

Мышь ... коробке.

Ёжик ... столе

3. Natasza pisze wypracowanie, w którym podaje, jakie czynności wykonuje każdego dnia. Zostawiła wolne miejsca na wpisanie godzin. Uzupełnij je na podstawie ilustracji.

Komentarz:

Ilustracja nr 1: Dziewczynka wspólnie ze swoją mamą przy śniadaniu w kuchni. Zegar wskazuje 7:00.

Ilustracja nr 2: Dziewczynka je obiad w salonie ze swymi rodzicami. Zegar na ścianie wskazuje godzinę 14:00.

Ilustracja nr 3: Dziewczynka idzie spać. Mama przykrywa ją kołdrą. W chmurce przy postaci mamy jest zapis: Спокойной ночи. Zegar na ścianie wskazuje 21:00.

a) В часов я завтракаю.

b) В часа я обедаю.

c) В часов вечера я иду спать.

4. Popatrz na ilustracje. Do każdej z nich napisz odpowiednie pytanie, a następnie udziel odpowiedzi.

Wzór:

Rysunek: stół

Pytanie: Что это?

Odpowiedź: Это стол.

a) Rysunek: ławka szkolna

.....

.....

b) Rysunek: nauczycielka

.....

.....

c) Rysunek: uczniowie siedzący w ławkach

.....

.....

5. Przeczytaj podane zdania. Zaznacz, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe. Następnie dokończ zdanie zamieszczone poniżej, wpisując tylko jedno słowo.

1. Весной появляются зелёные листья. P/F

2. Летом начинаются зимние каникулы. P/F

3. Зимой дети лепят снежную бабу. P/F

Моё любимое время года это...

6. Masza pomieszała kilka kolorów na kartce. Określ, jakie to są kolory.

Komentarz: dla ułatwienia nazwy kolorów oddane są kolorem czcionki (kolor biały odznacza się na tle kartki).

Wzór: чёрный + белый = серый

- белый + = розовый
- голубой + = зелёный
- чёрный + = серый

7. Drewniana lalka, która zawiera nawet kilkanaście mniejszych to

- a) Wańka-Wstańka
- b) Matrioszka
- c) Krokodyl Giena

Wersja B**1. Uzupełnij zdania odpowiednią formą czasownika идти oraz любить.**

Я в театр. Ты в магазин. Я гулять.

2. Tania ma kilka zwierzątek. Zwierzątka rozbiegły się po pokoju. Pomóż Tani je odnaleźć.

Napisz zdania według wzoru. Zastosuj przyimki: *в, под, на*.

Wzór: Rysunek słonia znajdującego się za pudełkiem.

1. Rysunek chomika w pudełku.
2. Rysunek kota usytuowanego pod stołem.
3. Rysunek zająca na pudełku.

Слон за коробкой.

Хомяк ... коробке.

Кот ... столом.

Заяц ... коробке.

3. Wiktor pisze wypracowanie, w którym podaje, jakie czynności wykonuje każdego dnia. Zostawił wolne miejsce na wpisanie godzin. Uzupełnij je na podstawie ilustracji.**Komentarz:**

Ilustracja nr 1.:

Chłopiec wstaje z łóżka. Budzik stojący na stoliczku wskazuje godzinę 6:00.

Ilustracja nr 2.:

Chłopczyk w drodze do szkoły. Nad budynkiem chmurka z zegarem z godziną 08:00.

Ilustracja nr 3.:

Chłopczyk siedzi przy biurku nad książkami odrabiając lekcje. Zegar wskazuje godzinę 16:00.

- a) Я встаю в часов утра.
- b) В часов я иду в школу.
- c) В часа после обеда я делаю уроки.

4. Popatrz na ilustracje. Do każdej z nich napisz odpowiednie pytanie, a następnie udziel odpowiedzi.**Wzór:**

Rysunek: stół

Pytanie: Что это?

Ответ: Это стол.

a) Rysunek: школа

.....

b) Rysunek: ławka szkolna

.....

.....

c) Rysunek: książki

.....

.....

5. Przeczytaj podane zdania. Zaznacz, które zdanie jest prawdziwe, a które fałszywe. Następnie dokończ zdanie zamieszczone poniżej, wpisując tylko jedno słowo.

1. Цветы не цветут весной. P/F

2. Летом начинаются летние каникулы. P/F

3. Осенью птицы улетают в далёкие края. P/F

Моё любимое время года это ...

6. Masza pomieszała kilka kolorów na kartce. Określ, jakie to są kolory.

Komentarz: dla ułatwienia nazwy kolorów oddane są kolorem czcionki (kolor biały odznacza się na tle kartki).

Wzór: чёрный + белый = серый

- + красный = розовый
- + жёлтый = зелёный
- белый + = серый

7. Jak ma na imię krokodyl – jeden z bohaterów rosyjskiej kreskówki?

- a) Giena
- b) Czeburaszka
- c) Wańka-Wstańka

Kartoteka do testów diagnozy śródrocznej

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
1.	C – posługuje się formami czasownika: <i>идти</i> oraz <i>любить</i> w 1, 2 os. liczby pojedynczej.	1.3) moja szkoła.	A – pamięta formy czasownika: <i>идти</i> oraz <i>любить</i> w 1, 2 os. l. poj.; wie, w której z form należy napisać znak miękki.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A 1. <i>иду</i> 2. <i>люблю</i> 3. <i>идёшь</i> TEST B 1. <i>иду</i> 2. <i>идёшь</i> 3. <i>люблю / иду</i> Uczeń ze SPE: istotny jest sam fakt prawidłowego wyboru czasownika przez ucznia.
2.	C – stosuje przyimki <i>под, в, за, на</i> w zdaniach; nazywa zwierzęta po rosyjsku.	1.12) przyroda wokół mnie.	A – pamięta nazwy zwierząt po rosyjsku; zna odpowiedniki przyimków: <i>под, в, за, на</i> w języku rosyjskim.	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A 1. Собака за партией. 2. Мышь в коробке. 3. Ёжик на столе. TEST B 1. Хомяк в коробке. 2. Кот под столом. 3. Заяц на коробке.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
3.	C – stosuje odpowiedni liczebnik; analizuje treść obrazków, by podać prawidłową formę liczebnika.	1.5) mój dzień, moje zabawy.	A – zna liczebniki od 0-12; B – wie, w których z liczebników piszemy znak miękki; wie, kiedy stosujemy formę: <i>час</i> , a kiedy <i>часов</i> w połączeniu z danym liczebnikiem; A – zna leksykę dotyczącą rozkładu dnia (czasowniki: <i>завтракать, обедать, ужинать, идти в школу, идти спать, вставать</i>).	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna.	TEST A a) семь b) два c) девять TEST B a) шесть b) восемь c) четыре Uczeń ze SPE: dopuszczalne jest pominięcie znaku miękkiego w zapisie liczebników.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
4.	C – wskazuje osoby i przedmioty po rosyjsku; stosuje konstrukcje: <i>Что это?</i> oraz <i>Кто это?</i> ; udziela odpowiedzi w odniesieniu do rzeczowników żywotnych/ nieżywotnych	1.3) moja szkoła	A – zna podstawową leksykę związaną ze szkołą; B – rozumie pytania <i>Кто это?</i> oraz <i>Что это?</i>	1 pkt – postawienie właściwego pytania; 1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A a) Что это? Это парта. b) Кто это? Это учительница. Variant: Это учитель. c) Кто это? Это ученики. Varianty: Это школьники. /Это ученицы. TEST B a) Что это? Это школа. b) Что это? Это парта. c) Что это? Это книги. Variant 2: Это учебники. Uczeń ze SPE: dopuszczalny jest zapis niepełnym zdaniem. Np. Парта, zamiast: Это парта.

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
5.	C – analizuje, czy zdania są prawdziwe, czy fałszywe; C – wyraża swoje preferencje	1.12) przyroda wokół mnie	A – zna słownictwo dotyczące pór roku, pogody	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A 1.P, 2.F, 3.P Моё любимое время года это весна. Warianty: Моё любимое время года это лето/осень/зима. TEST B 1.P, 2.P, 3.P Моё любимое время года это весна. Warianty: Моё любимое время года это лето/осень/зима. Uczeń ze SPE: dopuszczalny jest zapis z błędami ortograficznymi

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
6.	C – analizuje dany zestaw kolorów, wnioskuje, jakiego koloru brak w danej kombinacji barw	1.12) przyroda wokół mnie	A – zna nazwy kolorów po rosyjsku; B – wie, nazwę jakiego koloru należy wpisać, by uzyskać prawdziwą informację	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A 1. красный 2. жёлтый 3. белый TEST B 1. белый 2. голубой 3. чёрный Uczeń ze SPE: proponuje się wykorzystanie w zadaniu kredek/farb/pasteli w celu ułatwienia uczniowi wykonania zadania
7.	C – rozpoznaje postaci z rosyjskich kreskówek i komiksów	1.13) świat baśni i wyobraźni	A - wie, co to jest matrioszka, Wańka-Wstańka, Czeburszka, czy postać z rosyjskiej kreskówki – krokodyl Giena	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A: B TEST B: A

Uwaga: Wskazówki podane w tabeli, które są przypisane do uczniów ze SPE, odnoszą się do dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, a także dyslektyków, dysgrafików czy uczniów z afazją. Dla uczniów mających problemy ze wzrokiem, ruscysta powinien przygotować tekst z odpowiednio dobranym (powiększonym) krojem czcionki.

Test diagnozy na zakończenie

Zamieszczone poniżej dwa testy diagnozy na zakończenie dotyczą części materiału leksykalnego i gramatycznego, który przewidziano do realizacji w klasie III, wieńczącej naukę uczniów na etapie edukacji wczesnoszkolnej. W pewnych partiach nawiązują one zatem do poprzednich, zaproponowanych w niniejszej publikacji testów, tj. testów diagnozy wstępnej na starcie, diagnozy bieżącej czy testów diagnozy śródrocznej. Różnią się one jednak od nich nie tyle liczbą zadań, która jest porównywalna, co stopniem trudności, mając na względzie coraz lepszą percepcję uczniów.

W zaproponowanych testach diagnozy na zakończenie, nawiązano m.in. do kręgu tematycznego: mój czas wolny i wakacje, mój dzień, popularne zawody. Jeśli chodzi o typologię zadań, to w niżej przytoczonych testach pojawiają się ćwiczenia należące do kategorii zadań z luką; jest krzyżówka, zadania o charakterze działań matematycznych w granicy dodawania i odejmowania nawiązujące nie tylko do kompetencji językowych, ale także do kompetencji matematycznych.

W kartotece do testów ujęto klucz odpowiedzi do testu A i B; miejscami zaś – ze względu na charakterystykę zadania – także oddzielny klucz akceptowalnych odpowiedzi, uwzględniający uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W kartotece do testów posłużono się taksonomią celów według B. Niemierki. Czas przewidziany na wykonanie zadań to jedna godzina lekcyjna. Proponuje się, by polecenia do zadań czytał głośno nauczyciel.

Uwagi dla uczniów

By uniknąć błędów, zaleca się skupienie uwagi na słowach i zwrotach nauczyciela wprowadzających do rozwiązywania załączonego testu. W sytuacji, gdy zadanie w teście wyda się trudne lub niezrozumiałe, wskazane jest poproszenie nauczyciela o powtórzenie polecenia lub poleceń do konkretnej kwestii w teście. Pozwoli to uniknąć straty czasu, gdyż pracę z testem przewidziano na 45 minut.

Wersja A

1. Na podstawie ilustracji uzupełnij zdania.

Rysunek przedstawia pokój. Znajdują się w nim: 2 okna, 1 lampa, 3 szafy.

Моя комната большая. В этой комнате много предметов: два (а), три (b), а на столе стоит одна (с), Я очень люблю мою комнату.

2. Przeczytaj zdania. Wpisz nazwy dni tygodnia.

- a) Сегодня понедельник. Завтра будет...
- b) Вчера была среда. Сегодня ...
- c) После четверга будет...

3. Odpowiedz pełnym zdaniem na pytania, używając nazw zawodów.

Wzór: Rys. pielęgniarka ze strzykawką w ręku.

Кто мама Алёши и Ольги?

Она медсестра.

Rys. 1. Kobieta w klasie, pisząca na tablicy.

Кто мама Бориса? Мама Бориса...

Rys. 2. Człowiek w kasku, z plikiem dokumentów w ręku, stojący przed niewykończoną budowlą.

Кто дедушка Миши? Дедушка Миши...

Rys. 3. Mężczyzna siedzący przed laptopem, piszący na klawiaturze.

Кто папа Виктора? Папа Виктора...

4. Ola otrzymała list od swej koleżanki Wiery z Sankt-Petersburga. W liście tym Wiera opisuje, jak jest ubrana. Ola postanowiła narysować swoją rosyjską przyjaciółkę na podstawie tekstu. Spróbuj i Ty!

Oto fragment korespondencji:

Я модница. Сегодня я одета в розовую блузку и жёлтую юбку. На ногах у меня зелёные сандалии.

Sylwetka dziewczynki. Uczeń w tym miejscu dorysowuje części jej garderoby.

5. Jesteś nie tylko dobry z języka rosyjskiego, ale zapewne także z matematyki.

Dokonaj obliczeń. Cyfry zapisz słowami.

Przykład: два+два = четыре

a) один + четыре =

b) два + один =

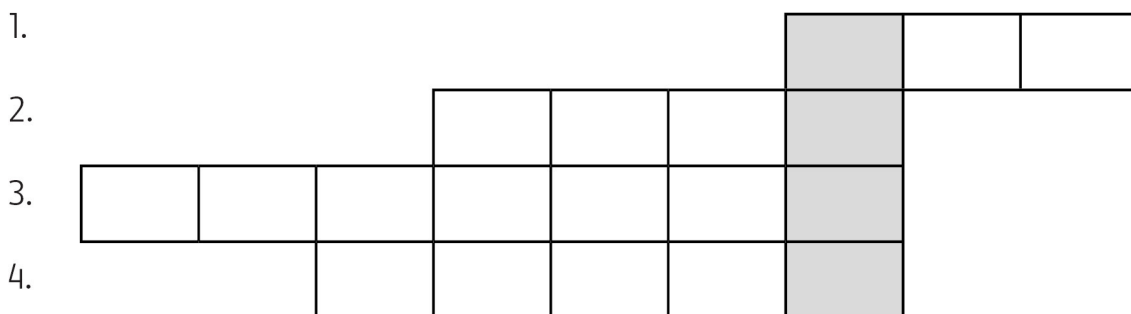
c) пять – = три

d) А тебе сколько лет?

.....

6. Zbliżają się wakacje letnie. Uzupełnij krzyżówkę w oparciu o ilustracje. Następnie zapisz hasło.

rys. 1. las; rys. 2. morze; rys. 3. samolot; rys. 4. jezioro

Hasło:

Wersja B

1. Na podstawie ilustracji uzupełnij zdania:

Rysunek przedstawia pokój. Znajdują się w nim: 2 stoły, 1 telewizor, 3 obrazy.

Это комната моего брата. Она небольшая. В ней немного предметов: (a) три, (b) два, а на столе стоит один (c)..... . Мы с братом любим бывать в этой комнате.

2. Прочитай zdania. Wpisz nazwy dni tygodnia.

- a) Сегодня воскресенье. Завтра будет...
- b) После пятницы будет...
- c) Вчера был четверг. Сегодня ...

3. Ответь полным zdaniem на вопросы, используя назв zawodów.

Wzór: Rys.: pielęgniarка ze strzykawką w ręку.

Кто тётя Алёши и Ольги?

Она медсестра.

Rys. 1. Lekarz stojący nad łóżkiem pacjenta.

Кто папа Саши? Папа Саши...

Rys. 2. Człowiek w warsztacie samochodowym, przy aucie, z narzędziami w ręку.

Кто дядя Антона? Дядя Антона...

Rys. 3. Мężczyzna obsługujący klientów w sklepie.

Кто папа Пети? Папа Пети...

4. Ola otrzymała list od swej koleżanki Wiery z Sankt-Petersburga. W liście tym Wiera opisuje, jak jest ubrana. Ola postanowiła narysować swoją rosyjską przyjaciółkę na podstawie tekstu. Spróbuj i Ty!

Oto fragment korespondencji:

Я люблю моду. Сегодня я одета в жёлтую блузку и голубые брюки. На ногах у меня оранжевые кроссовки.

Sylwetka dziewczynki. Uczeń w tym miejscu dorysowuje części jej garderoby.

5. Jesteś nie tylko dobry z języka rosyjskiego, ale zapewne także z matematyki.

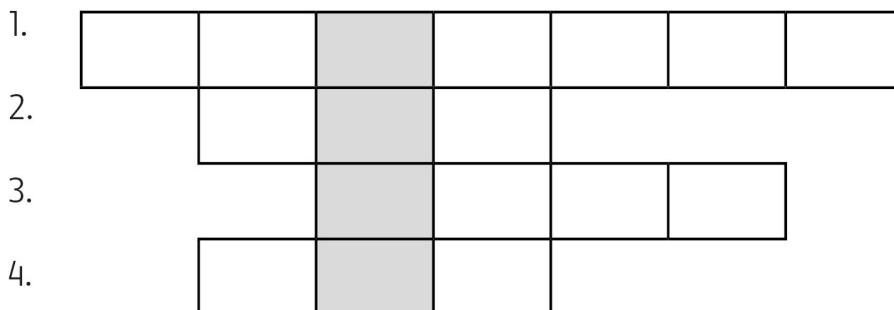
Dokonaj obliczeń. Cyfry zapisz słowami.

Przykład: два+два = четыре

- a) шесть + один =
- b) два + один =
- c) семь - = два
- d) А тебе сколько лет?
.....

6. Zbliżają się wakacje letnie. Uzupełnij krzyżówkę w oparciu o ilustrację. Następnie zapisz hasło.

rys. 1. samolot; rys.2. dom; rys. 3. rzeka; rys. 4. las

Hasło:

Kartoteka do testów diagnozy na zakończenie

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
1.	C – analizuje treść tekstu z luką, zestawia go z ilustracją; łączy rzeczownik w odpowiedniej formie z liczebnikami od 1 do 12	1.2) moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość	B – rozumie treść tekstu; uzupełnia opis pokoju brakującymi słowami	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A a) окна b) шкафа c) лампа TEST B a) картины b) стола c) телевизор

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
2.	C – wymienia dni tygodnia; D – wnioskuje z podanych konstrukcji, o jakim dniu tygodnia jest mowa w tekście	1.5) mój dzień, moje zabawy	A – zna nazwy dni tygodnia oraz słowa: <i>сегодня, завтра, вчера</i> ; zna odmianę czasownika <i>быть</i> (forma 3 os. l. poj. w czasie przeszłym: <i>был/а</i> oraz przyszłym: <i>будет</i>)	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A: a) вторник b) четверг c) пятница TEST B a) понедельник b) суббота c) пятница Uczeń ze SPE: dopuszcza się możliwość błędów ortograficznych w nazwach dni tygodnia (znak miękki)

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
3.	C – wnioskuje na podstawie podanych ilustracji, jaką nazwę zawodu należy ująć w zdaniu	1.4) popularne zawody	A – zna leksykę dotyczącą nazw zawodów; B – odpowiada na postawione pytania	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna	<p>TEST A</p> <p>1. Мама Бориса учительница.</p> <p>2. Дедушка Миши инженер. Wariant 2: Дедушка Миши конструктор.</p> <p>3. Папа Виктора программист.</p> <p>TEST B</p> <p>1. Папа Саши врач. Wariant 2: Папа Саши доктор.</p> <p>2. Дядя Антона механик.</p> <p>3. Папа Пети продавец. Wariant 2: Папа Пети кассир.</p> <p>Uczeń ze SPE:</p> <p>dopuszcza się możliwość błędów ortograficznych (np. pominięcie znaku miękkiego, podwojonej spółgłoski)</p>

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
4.	C – analizuje tekst i na podstawie opisu człowieka, rysuje jak jest ubrany; uzupełnia opis człowieka na podstawie ilustracji	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele)	A – zna słownictwo dotyczącą ubioru; zna nazwy kolorów po rosyjsku; zna konstrukcję: <i>я одет в... / он одет в... / она одета в...</i>	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A Dziewczynka na rysunku powinna być „ubrana” w różową bluzkę i żółtą spódniczkę. Na nogach zaś powinna mieć narysowane zielone sandały. TEST B Dziewczynka na rysunku powinna być „ubrana” w żółtą bluzkę i niebieskie spodnie. Na nogach powinna mieć narysowane pomarańczowe buty sportowe / tenisówki

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
5.	C – potrafi udzielić pisemnej odpowiedzi po rosyjsku na pytanie: <i>Сколько тебе лет?</i> ; umie wykonywać zadania matematyczne na dodawanie i odejmowanie w pamięci z tzw. jedną niewiadomą, posługując się zapisem cyfr/liczb po rosyjsku w zakresie 0-12	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele)	A – zna konstrukcje, w których występuje połączenie danego liczebnika ze słowem: <i>год, года</i> lub <i>лет</i>	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	<p>TEST A</p> <p>a) пять b) три c) два d) Мне восемь лет.</p> <p>Wariant: Мне девять лет. (liczebnik wpisany adekwatnie do wieku ucznia)</p> <p>TEST B</p> <p>a) семь b) три c) пять d) Мне восемь лет.</p> <p>Wariant: Мне девять лет. (liczebnik wpisany adekwatnie do wieku ucznia)</p>

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
					<p>Uczeń ze SPE:</p> <p>W punkcie d) dopuszcza się możliwość wpisania samego liczebnika (np.: „8”), zamiast pełnej konstrukcji: <i>Мне восемь (девять) лет</i>, co świadczy o tym, że uczeń jednak zrozumiał treść ćwiczenia; możliwy jest także zapis z błędami ortograficznymi (np. pominięcie znaku miękkiego w liczebniku). Ponadto uczeń ze stwierdzoną dyskalkulią prawdopodobnie wykona zadanie, popełniając błędy</p>

Nr zad.	Umiejętności, dzięki którym może być oceniany stopień opanowania wiedzy UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
6.	C – wnioskuje na podstawie ilustracji i liczby luk w krzyżówce obrazkowej, jakie słowo związane z letnim odpoczynkiem należałoby wstawić	1.8) mój czas wolny i wakacje	A – zna podstawowe słowa kojarzące się z letnim wypoczynkiem	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna 1 pkt – za wpisanie prawidłowego hasła	TEST A 1) лес 2) море 3) самолёт 4) озеро Hasło: лето TEST B 1) самолёт 2) дом 3) река 4) лес; Hasło: море

Uwaga: Ujęte w tabeli zapisy dotyczące uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi odnoszą się m.in. do dysgrafików, dyslektyków, uczniów z dyskalkulią czy z dysortografią, a także do dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i afazją. Ponadto wskazane jest, by nauczyciel przygotował arkusze z testami o większej czcionce z myślą o uczniach słabowidzących.

ROZDZIAŁ II

Testy diagnostyczne badające przyrost wiedzy i umiejętności

Poniższe dwa testy diagnostyczne badające przyrost wiedzy i umiejętności opierają się na materiale klasy III kończącej etap edukacji wczesnoszkolnej. W tym czasie uczniowie poszerzają i utrwalają zdobytą do tej pory wiedzę i umiejętności językowe z dwóch pierwszych lat nauki, poznając jednak przy tym nowe struktury językowo-leksykalno-gramatyczne. Typologia zadań zaś dotyczy m.in. zadań otwartych (zadania krótkiej odpowiedzi, zadania z luką); zadań zamkniętych (zadania typu prawda – fałsz, zadania na dobieranie), anagramów. Zadania te ujęte w prezentowanych poniżej testach wyróżniają się złożonością i większym stopniem trudności w stosunku do wcześniejszych, zamieszczonych w niniejszej publikacji testów. Proponuje się, by polecenia do zadań odczytywał uczniom głośno nauczyciel.

W kartotece do testów ujęto klucz odpowiedzi do testu A i B; miejscami zaś – ze względu na charakterystykę zadania – także oddzielny klucz odpowiedzi, które nauczyciel mógłby zaakceptować względem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W kartotece do testów posłużono się taksonomią celów według B. Niemierki. Czas przeznaczony na wypełnienie zadań z testu – 45 minut.

Uwagi dla uczniów

By uniknąć błędów, zaleca się skupienie uwagi na słowach i zwrotach nauczyciela wprowadzających do rozwiązywania załączonego testu. W sytuacji, gdy zadanie w teście wyda się trudne lub niezrozumiałe, wskazane jest poproszenie nauczyciela o powtórzenie polecenia lub poleceń do konkretnej kwestii w teście. Pozwoli to uniknąć straty czasu, gdyż pracę z testem przewidziano na jedną godzinę lekcyjną.

Wersja A

1. Dopasuj podpisy do podanych ilustracji.

Rys. 1.: Szkoła. Obok szkoły – ogród.

Rys. 2.: Pokój. Na stole leży piórnik i stoi lampa.

Rys. 3.: Klasa. W klasie znajduje się nauczyciel z uczniami.

- a) Вот наша школа. Она большая и красивая. Возле школы огород.
- b) Это моя комната. На столе лежит пенал и стоит лампа.
- c) Это наш класс. В классе учитель и ученики.

2. Posłuchaj tekstu. Następnie zaznacz prawidłową odpowiedź (P – prawda, F – fałsz).

Komentarz dla nauczyciela: Nauczyciel odczytuje uczniom dwukrotnie poniższy tekst.

Моя семья

Меня зовут Петя. Я живу в Москве. У меня небольшая семья: мама, папа, и мой брат. Его зовут Михаил. У нас также есть кошка. Её зовут Майя. Моя мама врач. Её зовут Маргарита. Моего папу зовут Владимир. Он учитель.

a) У Пети есть сестра.	P/F
b) Мама Пети журналистка.	P/F
c) Папу Пети зовут Владимир.	P/F

3. Uzupełnij zdania brakującymi wyrazami:

- Весной цветы.
- Зимой часто снег.
- Летом на небе ярко солнышко.
- В России детям подарки приносит Мороз.

4. Popatrz, co robią poszczególne osoby na ilustracjach. Uzupełnij zdania odpowiednim czasownikiem.

Ilustracja nr 1.: Dziewczynka siedząca przy biurku nad kartką papieru, z długopisem w ręku. Przed nią leży koperta.

Вера письмо.

Ilustracja nr 2.: Chłopiec siedzący w fotelu, czytający książkę.

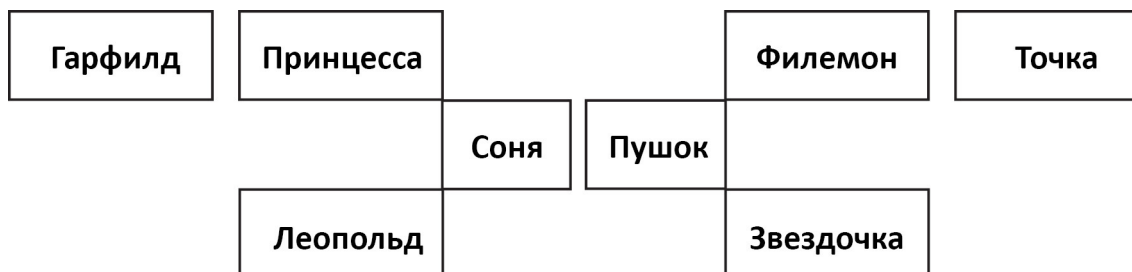
Сергей книгу.

Ilustracja nr 3.: Staruszek siedzący przy stole, słuchający audycji radiowej (nutki wydobywają się z głośników)

Дедушка радио.

5. Spójrz na drzewko genealogiczne kota Filemona i dokończ zdania.

Komentarz do rysunku: w poszczególnych partiach drzewka genealogicznego widnieją postaci kotów z podpisami imion w języku rosyjskim. (Garfield i Princessa są rodzicami Soni i dziadkami Leopolda. Filemon i Toczka są rodzicami Puszka i dziadkami Gwiazdeczki).

- Принцесса это Сони.
- Филемон это Пушка.
- Леопольд это Принцессы.

6. Fiedia i Masza pojechali do ZOO safari. Uzupełnij ich wypowiedzi nazwami zwierząt.

Komentarz: rysunki poszczególnych zwierząt umieszczone są przy danym zdaniu.

Buzia chłopczyka przy wypowiedzianej kwestii:

- Это (rysunek zebry), а это (rysunek lwa).

Buzia dziewczynki przy wypowiedzianej kwestii:

- Это (rysunek małego kotka), а вот (rysunek psa).

Buzia chłopczyka przy wypowiedzianej kwestii:

- Там (rysunek słonia oddalonego względem myszy), а тут (rysunek myszy).

7. Zakreśl w anagramie pięć słów związanych z letnim wypoczynkiem.

Komentarz dla ilustratorów: Litery tworzące słowo ЛЕТО są napisane pogrubioną czcionką.

О	Л	Е	Т	О	М	Ы	Т	Ы
П	Л	К	А	П	М	О	Р	Е
А	А	С	О	З	Е	Р	О	Ф
Л	Н	Г	Р	В	Ы	К	Е	М
Е	К	А	Н	И	К	У	Л	Ы
С	К	О	Т	Г	О	Р	Ы	К

Wersja B

1. Dopasuj podpisy do podanych ilustracji.

Rys. 1. Szkoła. Obok szkoły – boisko.

Rys. 2. Klasa. W klasie znajduje się nauczyciel z uczniami.

Rys. 3. Pokój. Na stole leżą ołówki i zeszyty.

- Вот наша школа. Она малая и красивая. Возле школы спортивная площадка.
- Это моя комната. На столе лежат карандаши и тетради.
- Это наш класс. В классе учитель и ученики.

2. Posłuchaj tekstu. Następnie zaznacz prawidłową odpowiedź (P – prawda, F – fałsz).

Komentarz dla nauczyciela: Nauczyciel odczytuje uczniom dwukrotnie poniższy tekst.

Моя семья

Меня зовут Петя. Я живу в Москве. У меня небольшая семья: мама, папа, и мой брат. Его зовут Михаил. У нас также есть кошка. Её зовут Майя. Моя мама врач. Её зовут Маргарита. Моего папу зовут Владимир. Он учитель.

- Петя живёт в Москве. P/F
- У Пети есть кошка. P/F
- Мама Пети врач. P/F

3. Uzupełnij zdania brakującymi wyrazami.

- Весной зеленеет
- Летом ярко солнце.
- Осенью часто дождь.
- Зимой дети лепят

4. Popatrz, co robią poszczególne osoby na ilustracji. Uzupełnij zdania odpowiednim czasownikiem.

Ilustracja nr 1.:

Nauczyciel pisze kredą na tablicy słowo „Урок”.

Учитель на доске.

Ilustracja nr 2.:

Dziewczynka siedząca przy stole, słuchająca muzyki (nutki wydobywają się z głośników).

Девочка музыку.

Ilustracja nr 3.:

Chłopiec siedzący w fotelu, czytający gazetę.

Сергей газеты.

5. Spójrz na drzewko genealogiczne kota Filemona i dokończ zdania.

Komentarz do rysunku: w poszczególnych partiach drzewka genealogicznego widnieją postaci kotów z podpisami imion w języku rosyjskim (Garfield i Princessa są rodzicami Soni i dziadkami Leopolda. Filemon i Toczka są rodzicami Puszka i dziadkami Gwiazdeczki).

1. Принцесса это Сони.
2. Филемон это Звездочки.
3. Пушок это Звездочки.

6. Borys i Paweł pojechali do ZOO safari. Uzupełnij ich wypowiedzi nazwami zwierząt.

Komentarz: rysunki poszczególnych zwierząt umieszczone są przy danym zdaniu.

Buzia chłopczyka przy wypowiedzianej kwestii:

1. Здесь (rysunek lwa), а там (rysunek zebry oddalonej względem lwa).

Buzia dziewczynki przy wypowiedzianej kwestii:

2. Это (rysunek tygrysa), а вот (rysunek kotka).

Buzia chłopczyka przy wypowiedzianej kwestii:

3. Там (rysunek jeżyka oddalonego względem konia), а тут (rysunek konia).

7. Zakreśl w anagramie pięć słów związanych z letnim wypoczynkiem.

Komentarz dla ilustratorów: Litery tworzące słowo КАНИКУЛЫ są napisane pogrubioną czcionką.

П	Л	О	О	З	Е	Р	О	Ъ
Л	Е	С	Я	Ц	М	О	Р	Е
Е	С	Д	А	К	У	К	Л	А
Т	Н	Е	Т	Г	О	Р	Ы	М
О	А	Ш	И	Н	А	В	Р	О
М	К	А	Н	И	К	У	Л	Ы

Kartoteka do testów diagnostycznych, badających przyrost wiedzy i umiejętności

Nr zad.	Umiejętności, przez które stopień opanowania wiedzy może być oceniany UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
1.	C – analizuje podane zdania; dopasowuje podpisy do danej ilustracji	1.3) moja szkoła	A – pamięta leksykę poświęconą tematyce szkoły	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A 1. a 2. b 3. c TEST B: 1. a 2. c 3. b

Nr zad.	Umiejętności, poprzez które stopień opanowania wiedzy może być oceniany UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
2.	C – słucha tekstu ze zrozumieniem; analizuje jego treść	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele); 1.4) popularne zawody	A – zna leksykę dotyczącą przedstawiania się, nazw zawodów; B – wybiera opcję: prawda lub fałsz	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna	TEST A: a) F, b) F, c) P TEST B: a) P, b) P, c) P Uczeń ze SPE: proponuje się odczytanie trzykrotne tekstu; uczeń np. z niedosłuchem powinien zajmować miejsce blisko nauczyciela, by móc lepiej usłyszeć wszystkie komunikaty
3.	C – analizuje zdania pod kątem logiki, i poprawnego brzmienia, wstawiając brakujące słowa	1.12) przyroda wokół mnie; 1.9) święta i tradycje	A – zna nazwy pór roku; wie, jaki jest cykl przyrody i związane z tym zmiany; zna realia związane z tradycją obdarowywania dzieci w Rosji przez Dziadka Mroza	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna	TEST A a) цветут b) идёт c) светит d) Дед TEST B a) трава b) светит c) идёт d) снежную бабу

Nr zad.	Umiejętności, przez które stopień opanowania wiedzy może być oceniany UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
4.	C – wnioskuje na podstawie ilustracji, o jaką czynność chodzi w zdaniu; stosuje formę 3. os. l. poj. czasowników: <i>читать, писать, слушать</i>	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele)	A – zna czasowniki: <i>читать, писать, слушать</i>	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź błędna	TEST A 1. пишет 2. читает 3. слушает TEST B 1. пишет 2. слушает 3. читает Uczeń ze SPE: dopuszcza się błędy fleksyjne, ale wybór czasownika powinien być prawidłowy
5.	C – analizuje przedstawione drzewko genealogiczne; znajduje powiązania pomiędzy postaciami	1.1) ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele)	A – zna leksykę dotyczącą poszczególnych członków rodziny	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A 1. мама 2. папа 3. внук; Warianty: внучек / внучонок TEST B 1. мама 2. дедушка 3. папа 4. восемь / девять

Nr zad.	Umiejętności, przez które stopień opanowania wiedzy może być oceniany UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
6.	C – nazywa i wskazuje zwierzęta	1.12) przyroda wokół mnie	A – zna nazwy zwierząt; zna przysłówki miejsca: <i>здесь, там</i> ; zna konstrukcje <i>это...</i> i <i>вот...</i> , używane przy wskazywaniu osób i przedmiotów	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A 1. зебра – лев 2. кот / кошка – собака 3. слон – мышь TEST B 1. лев – зебра 2. тигр – кот / кошка 3. ёж / ёжик – конь / лошадь (forma męska lub żeńska)

Nr zad.	Umiejętności, poprzez które stopień opanowania wiedzy może być oceniany UCZEŃ:	Treści przedmiotowe wynikające z podstawy programowej	Poziom opanowania wiedzy według taksonomii B. Niemierki UCZEŃ:	Schemat oceniania	Klucz odpowiedzi do testu A oraz B
7.	C – analizuje zapisy naniesione w anagramie; klasyfikuje je	1.8) mój czas wolny i wakacje	A – pamięta podstawowe słowa związane z letnim wypoczynkiem; B – odróżnia je spośród innych, przypadkowych	1 pkt – poprawna odpowiedź; 0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niepoprawna	TEST A ЛЕС, МОРЕ, ОЗЕРО, КАНИКУЛЫ, ГОРЫ TEST B ЛЕС, ОЗЕРО, МОРЕ, ГОРЫ, ЛЕТО. Uczeń ze SPE: może mieć problemy z wykonaniem zadania ze względu na charakterystykę ćwiczenia (istotne są możliwości percepcyjne dzieci)

Uwaga: Tabela przedstawia także wskazówki do pracy z uczniami ze SPE; ze stwierdzoną niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z dysleksją, dysgrafią, dysortografią, afazją, jak również do pracy z dziećmi niedosłyszącymi. Z myślą o nich proponuje się parokrotne, głośne odczytanie przez nauczyciela treści danego zadania. Ważne, by wziąć pod uwagę również uczniów mających problemy ze wzrokiem – rusycyście powinien zadbać o wydruk testu z odpowiednio powiększoną, a nawet pogrubioną czcionką.

ROZDZIAŁ III

Arkusze samooceny i oceny koleżeńskiej

Arkusze samooceny

Jednym z celów szczegółowych kształcenia językowego w edukacji wczesnoszkolnej jest umiejętność określenia tego, czego się uczniowie nauczyli oraz w jaki sposób powinni pracować nad doskonaleniem języka obcego. Ocenianie, jak również weryfikacja osiągnięć uczniów w nauce, jest immanentną częścią procesu nauczania. Stanowią one informację zwrotną nie tylko dla rodziców czy nauczyciela, ale także dla nich samych. Dzięki ocenie możemy określić nie tylko stopień opanowania przez uczniów danej partii materiału, lecz także ich wysiłek i zaangażowanie; aktywność w grupach, w społeczności klasowej, do której przynależą i w której na co dzień funkcjonują.

Szczególnym sposobem ewaluacji jest ocena koleżeńska oraz tzw. samoocena. Należy zachęcać uczniów do ich dokonywania, ponieważ rozwijają oni tym samym nie tylko kompetencje w zakresie uczenia się, lecz również kompetencje społeczne, komunikacyjne, językowe oraz kompetencje krytycznego myślenia.

Nauczyciel wspiera uczniów w dokonywaniu samooceny w atmosferze akceptacji, szacunku i wzajemnego zrozumienia. Zachowanie to uczy krytycznego podejścia do swoich osiągnięć, wyprowadzania wniosków do swej dalszej pracy. Daje to uczniom poczucie pewności siebie. Tym samym wykazują staranność o to, by być bardziej odpowiedzialnymi za proces zdobywania wiedzy, za naukę w ogóle. Są też zaangażowani w proces poszukiwania źródeł informacji, weryfikowania prawdy; wreszcie – mają poczucie, że ich obecność w procesie nauczania jest ważna oraz że są świadomi tego, czego i dlaczego się uczą, i co jeszcze powinni dopracować, dopowiedzieć, by pełniej rozumieć siebie i otaczający ich świat. Chętniej więc przystępują do poprawy pracy, rzadziej dokonują porównań ze swoimi kolegami. Samoocena jest rodzajem autorefleksji, by uczniowie sami podjęli się wartościowania podjętych przez siebie działań w kontekście rezultatów swojej pracy. Ważne, by było to wpisane w zakres ich nawyków. Dzięki częstemu otrzymywaniu informacji zwrotnej uczniowie zyskują lepszą motywację do nauki.

Jednym z proponowanych sposobów dokonywania samooceny (jak również oceny koleżeńskiej, ponieważ uczeń może przedstawić swoje materiały rówieśnikom), na którym skupili się autorzy *Poradnika metodycznego do programu nauczania języka rosyjskiego BawMY się rosyjskim!* jest m.in. portfolio językowe sporządzane w formie np. teczki, w której na przestrzeni czasu nauki uczniowie gromadzą swoje prace. Mogą to być rysunki, karty pracy, testy, prace domowe, listy nauczyciela do nich kierowane. Wgląd do tychże materiałów po czasie, a zatem z perspektywy, mając przy tym do dyspozycji materiał porównawczy, daje obraz pracy uczniów. Autorzy wspomnianego wyżej poradnika podkreślają, że nauczyciel powinien zachęcać uczniów do prezentowania swego portfolio rodzicom, zakreślania w zeszycie tego, czego np. w ostatnim tygodniu się nauczyli, dokonując w ten sposób autorefleksji (samooceny).

Z samooceną kojarzy się także jeszcze inny z elementów oceniania kształtującego, mianowicie kryteria sukcesu NaCoBeZU (Na Co Będę Zwracać Uwagę), do których odnoszą się także Leśniak i Tokarz w swoich publikacjach. W informacji zawartej

w NaCoBeZU uczniowie mają klarownie podane kryteria sukcesu, do których powinni zmierzać. Z wypełnionego w tej konwencji arkusza nauczyciel odczytuje zakres opanowania przez uczniów danej partii materiału i zdobytych umiejętności. Wypełniane przez nich arkusze (wklejane do zeszytów), stanowią bowiem informację zwrotną dla nauczyciela, jak również rodziców na temat pracy dzieci. Dzięki takiemu działaniu uczniowie wyrabiają w sobie także nawyk samooceny. Mogą się więc lepiej uczyć. Dzięki samoocenie – jak zauważa Danuta Sterna w publikacji *Oceniam, ucząc. Poradnik dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej* odkrywają oni także swoje mocne i słabe strony, są bardziej zmotywowani do dalszej pracy oraz do odpowiedzialnego i samodzielnego uczenia się.

W programie nauczania pt. *BawMY się rosyjskim!* w rozdziale IV (*Warunki i sposób realizacji kształcenia z uwzględnieniem założeń edukacji włączającej*) jego autorzy wskazują, iż pomocą w określeniu, czy uczniowie opanowali daną partię materiału, może też okazać się m.in. wprowadzenie tzw. *OK zeszytu*. Jest to forma wykorzystująca zasady oceniania kształtującego. Prowadzenie takiegoż zeszytu również pomaga w dokonywaniu samooceny przez uczniów oraz oceny koleżeńskiej. Zawiera informację zwrotną dla nauczyciela i dla ucznia. Uatrakcyjnia więc sam proces nauczania, a co najważniejsze – wspiera ucznia w sposobach uczenia się; wszak najtrudniej jest nauczyć się uczyć.

OK zeszyt stanowi dla uczniów kombinację zabawy i nauki (doskonalenie lub wyrabianie u nich zdolności manualnych). Jest swoistym „notatnikiem”, w którym odzwierciedlony zostaje stopień realizacji założonych celów (prawidłowo założone cele wskazują na osiągnięcie konkretnych efektów); jest także miejscem uwidaczniającym postępy w nauce samym uczniom, jak też ich rodzicom, którzy w każdej chwili mogą wspomóc własne dziecko w procesie zdobywania przez nie wiedzy i umiejętności.

W prowadzeniu *OK zeszytu* przydatne są naklejki (np. z motywami związanymi z kulturą Rosji), co uatrakcyjnia zamysł, a ponadto jest wykładnikiem częstości pracy ucznia, jej jakości. Dzięki takiej formie nauczyciel może otrzymywać informację zwrotną na temat postępów uczniów, monitorować przyrost ich wiedzy, a tym samym wyciągać systematycznie wnioski do dalszej pracy.

Interesującą formą dokonywania samooceny przez uczniów, opisaną przez Danutę Sternę, redaktorkę *Poradnika dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej*, jest na przykład rysunek drzewa. Na każdej z jego licznych gałęzi proponuje się umieścić nazwę danej umiejętności (np. recytuję z pamięci alfabet rosyjski; piszę wszystkie litery alfabetu, etc.). Zadaniem uczniów natomiast jest dorysowanie do nich liści, odpowiednio w kolorze: zielonym – symbolizującym konstatację: „już potrafię”, żółtym – „chciałbym jeszcze poćwiczyć”; czerwonym – „proszę o pomoc”. Ważne jest zastosowanie zwrotu „chciałbym” zamiast kategorycznego „muszę”, które może wywołać u ucznia negatywne konotacje. Ponadto proponowane jest używanie przez uczniów koloru żółtego zamiast, np. pomarańczowego, ze względu na jego podobieństwo do koloru czerwonego, by uniknąć nieporozumień.

Dołączony na kolejnych stronach przykładowy arkusz samooceny do wypełnienia przez trzecioklasistów ma formę wspierającą; formułowanie zdań nie jest nastawione na falsyfikację, która jedynie mogłaby przeszkadzać w ukazaniu mocnych stron ucznia.

Dokonywanie samooceny nie powinno mieć charakteru incydentalnego, lecz być dokonywane cyklicznie pod okiem nauczyciela. Jedynie wówczas może być efektywne. Uczniowie, którzy czynią próby samooceny od najmłodszych klas, trafniej wartościują pewne zjawiska społeczne (kontekst: kompetencje osobiste, społeczne). Ważnym jest jednak, by nauczyciel dostarczał uczniowi odpowiednich narzędzi do przeprowadzenia autorefleksji.

Przykładowy arkusz samooceny powiązany z przywołanym (jednym z trzech – zobacz rozdział V) w niniejszej publikacji interdyscyplinarnym projektem edukacyjnym pt. *Россия – близко или далеко? Мы знакомимся с русскими традициями. Rosja – blisko czy daleko? Poznajemy tradycje rosyjskie*. Forma arkusza nawiązuje do zaproponowanego przez D. Sternę sposobu otrzymywania przez nauczyciela informacji zwrotnej od uczniów. W publikacji *Oceniam, ucząc. Poradnik dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej* autorka wprowadza element tzw. „schodków” do rozmieszczenia przez uczniów na kartce papieru. Nauczyciel rozdaje dzieciom karteczki z nadrukowanymi zdaniami dotyczącymi tego, co w jego założeniach powinni już opanować. Schodki mają prowadzić w górę, czyli domyślnie – do osiągnięcia przez uczniów sukcesu (na ich szczycie rusycyści może zamieścić np. ikonkę medalu czy pucharu – symbolu zwycięstwa). Tak sporządzony arkusz jest czytelny dla ucznia, stanowi swego rodzaju komunikat mający pobudzić go do autorefleksji (dla nauczyciela także stanowi informację zwrotną). Ćwiczenie to warto powtórzyć za jakiś czas i porównać wyniki.

Wspomniane frazy skorelowane są z różnymi celami (według taksonomii B. Niemierki – poziom wiadomości: zapamiętanie, zrozumienie wiadomości; poziom umiejętności: stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych / problemowych) i związane są z kształtowaniem u uczniów określonych kompetencji kluczowych, choćby ze względu na sam charakter pracy metodą projektu.

Proponuje się, by nauczyciel powyższe zdania wydrukował w ramkach z konturem w różnych kolorach, przypisując daną barwę konkretnej kompetencji kluczowej (niektóre z ramek będą więc w trzech kolorach) i zaznajomił dzieci z ich treścią oraz podając przykłady wypełnienia arkusza (np. za pomocą tablicy multimedialnej). Arkusz papieru, na którym uczniowie będą przyklejać poszczególne zdania, powinien zawierać następujące informacje: imię i nazwisko ucznia, klasę, datę. Sporządzony arkusz może następnie stanowić część portfolio językowego.

Arkusz samooceny ucznia w formie zestawu przykładowych zdań / konstatacji

Umiem się przedstawić po rosyjsku.

Umiem liczyć po rosyjsku od 0 do 12.

Umiem ustnie opisać przedmiot / postać po rosyjsku.

Potrafię zaśpiewać piosenkę, pt. Расскажи, Снегурочка, где была?

Umiem w kilku zdaniach opowiedzieć o Świątach Bożego Narodzenia, tradycji w Polsce i w Rosji.

Wiem, kto to jest Dziadek Mróz i Snieguroczka.

Wiem, jakie są tradycyjne zabawki rosyjskich dzieci.

Wiem, jakie bywają zimy w Rosji.

Umiem poprowadzić krótki dialog po rosyjsku związany z zimą.

Wiem, jakie miasto jest stolicą Rosji.

Znam zwroty grzecznościowe stosowane na co dzień.

Rozumiem komunikaty wypowiedziane przez nauczyciela po rosyjsku.

Umiem napisać po rosyjsku wskazane przez nauczyciela słowa związane z zimą i Bożym Narodzeniem.

Umiem wyrecytować przysłowie po rosyjsku.

Zalecenia do pracy z arkuszem:

Drogi Uczniu! W tym zadaniu jesteś Młodym Budowniczym. Przeczytaj zdania umieszczone na karteczkach. Twoim zadaniem jest ułożenie i przyklejenie ich na dużym arkuszu papieru w ten sposób, by powstały schodki. Pamiętaj, by u samego dołu umieścić te zdania, które dotyczą tego, czego nie wiesz, z czym sobie nie radziłeś jako uczestnik projektu lub czego nie zrobiłeś, jeszcze nie umiesz. Stopniowo zaś umieszczaj zdania, z których treścią się zgadzasz (potrafisz, wiesz). Uwaga: nie przyklejaj danych zdań od razu na kartce, lecz najpierw je na niej poukładaj. Dzięki temu zadaniu będziesz mógł dowiedzieć się – wyczytać z uzupełnionego przez Ciebie arkusza, co już wiesz, co zrobiłeś dobrze, co Ci się udało, dzięki uczestnictwie w pracy nad projektem, oraz lepiej dostrzec elementy, nad którymi powinieneś jeszcze popracować.

Informacja dla nauczyciela

Rozpisanie umiejętności, dzięki którym można kształtować kompetencje kluczowe u uczniów

- Umiem się przedstawić po rosyjsku: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.
- Umiem liczyć po rosyjsku od 0 do 12: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje matematyczne.
- Umiem ustnie opisać przedmiot/ postać po rosyjsku: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.
- Potrafię zaśpiewać piosenkę pt. *Расскажи, Снегурочка, где была?*: kompetencje w zakresie wielojęzyczności.
- Umiem w kilku zdaniach opowiedzieć o Świętach Bożego Narodzenia, tradycji w Polsce i w Rosji: kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.
- Wiem, kto to jest Dziadek Mróz i Snieguroczka: kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.
- Wiem, jakie są tradycyjne zabawki rosyjskich dzieci: kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.
- Wiem, jakie bywają zimy w Rosji: kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych.
- Umiem poprowadzić krótki dialog po rosyjsku związany z zimą: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.
- Wiem, jakie miasto jest stolicą Rosji: kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.
- Znam zwroty grzecznościowe stosowane na co dzień: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

- Rozumiem komunikaty wypowiedziane przez nauczyciela po rosyjsku: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.
- Umiem napisać po rosyjsku wskazane przez nauczyciela słowa związane z zimą i Bożym Narodzeniem: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.
- Umiem wyrecytować przysłowie po rosyjsku: kompetencje w zakresie wielojęzyczności; kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Propozycja odczytywania arkuszy przez nauczyciela

Z powstałych na arkuszach „obrazów” rusycysta otrzymuje dla siebie informację zwrotną o tym, jak w trakcie realizacji wspomnianego projektu edukacyjnego radzili sobie uczniowie z zadaniami na poziomie I. – wiadomości i II – umiejętności. Z „zakodowanej” w kolorach ramek informacji wnioskuje on o stopniu kompetencji kluczowych wykształconych u uczniów; ma pełniejszy obraz tego, która kompetencja jest u danego ucznia mniej rozwinięta, a która bardziej.

Arkusz oceny koleżeńskiej

Ocena koleżeńska jako element oceniania kształtującego to informacja zwrotna ucznia skierowana do kolegi, koleżanki z klasy. W uczniowskich relacjach jawi się możliwość zacieśnienia koleżeńskiej więzi, kształtowania kompetencji społecznych. Zgłębiane jest też u nich poczucie odpowiedzialności za słowo, za wyrażone oceny. Dostrzegają przy tym fakt, na ile różnią się między sobą, a w czym są do siebie podobni; stylem uczenia się, tempem pracy, zachowaniem. Nadto uczą się wzajemnie od siebie (rozwijanie kompetencji uczenia się). Jak podają autorzy *Poradnika metodycznego dla nauczyciela języka rosyjskiego*, ocena koleżeńska umożliwia uczniom rozwijanie przedsiębiorczości, wychodzenia do innych z inicjatywą, dookreślenia, kto jaką rolę pełni w danym zespole i za co jest odpowiedzialny, co może pomóc uczniowi „w realizacji własnych celów w przyszłości na rynku pracy” (Leśniak, Tokarz 2021a: 35).

Ocena koleżeńska to istotny element w procesie edukacji urozmaicający proces nauczania. Pozwala każdemu z uczniów spojrzeć na klasową społeczność z własnej perspektywy, doświadczenia i korzystać z własnej skali ocen. Nauczycielowi zaś daje możliwość lepszego poznania swoich uczniów, wychowanków, realizując przy tym ważne cele wychowawcze. Dziecko uczy się dzięki temu oceniać innych (cecha przydatna w życiu dorosłym), kierować do rówieśnika odpowiednią formę wypowiedzi, by go swą oceną lub komentarzem nie obrazić. Ocena nie może być przy tym podawana w formie stopnia. Ważnym jest, by wytłumaczyć uczniom, iż ocena koleżeńska dotyczy wyłącznie zakresu pracy ich koleżanek i kolegów, a nie jest oceną tychże osób. Chodzi bardziej o wskazówki, aniżeli o krytykę zachowań i pracy rówieśników z klasy. Dokonywanie oceny koleżeńskiej odbywa się ze świadomością ucznia o tym, że sam również takiej ocenie podlega lub będzie podlegał. Przy takim podejściu jest się bardziej krytycznym także wobec własnych osiągnięć, własnej pracy.

Podejście takie tworzy w zespole klasowym klimat dowartościowania. Uczeń podejmujący się oceny koleżeńskiej ma poczucie, że jego zdanie o koleżance, koledze jest ważne dla innych. Postrzega, iż istotny w ocenach jest proces myślenia, refleksja nad zachowaniem, nad samodzielnym poszukiwaniem rozwiązań.

Celem oceny koleżeńskiej jest więc podanie informacji zwrotnej uczniowi przez jego kolegę czy koleżankę. Proponuje się, by nauczyciel umieścił w klasie na widocznym miejscu plakat, na którym będzie widniał zapis kilku wskazówek dla uczniów (NaCoBeZU), zredagowany prostym językiem o tym, czym należy się kierować, dokonując oceny koleżeńskiej. Np.:

- 1. Dokonując oceny siebie oraz innych, poznajemy się lepiej i pomagamy sobie nawzajem w nauce.
- 2. Nasza ocena nie powinna nikogo urazić, lecz zachęcić go do dalszej pracy.

Poniżej podano przykładową kartę oceny rówieśników, którą można zastosować na przykład w trakcie przeprowadzania projektu edukacyjnego, podobnie jak miało to miejsce z wykorzystaniem arkusza, przy dokonywaniu samooceny przez uczniów. Celem jest zbadanie, na ile i w jakim zakresie kształtowane są następujące kompetencje u danego ucznia: kompetencje społeczne, przedsiębiorczości i w zakresie uczenia się.

Karta oceny rówieśników

Imię i nazwisko ucznia, którego działania podlegają ocenie:...

Uczeń:

- chętnie pomaga, współpracuje z innymi;
- szanuje zdanie innych;
- wypełnia zadania powierzone przez nauczyciela;
- chętnie dzieli się tym, co sam potrafi;
- chętnie pożycza np. przybory szkolne, materiały potrzebne do wykonania różnych prac;
- nie naśmiewa się z błędów popełnionych przez inne dzieci;
- nie oszukuje (nie ściąga);
- w terminie wykonuje prace;
- z kulturą odnosi się do nauczyciela;
- nieporozumienia rozwiązuje w sposób kulturalny.

Napisz kilka miłych słów koledze / koleżance, której dotyczy ocena koleżeńska: ...

Podpis ucznia wypełniającego arkusz: ...

Data:...

Polecenie: Jeśli odpowiesz „TAK” to narysuj kolorem zielonym uśmiechniętą buźkę (tzw. emotikon), jeśli odpowiesz „NIE” – to kolorem czerwonym buźkę „smutną”. W miejsce emotikonów, alternatywnie proponuje się przygotowanie dwóch rodzajów karteczek: z sylwetką matrioszki uśmiechniętej i matrioszki smutnej.

Podkreślimy, że w świetle kompetencji kluczowych kształtujemy w dzieciach odpowiedzialność za słowo. Uczeń uczy się tym samym ujmowania istoty rzeczy, co jest bardzo cenną umiejętnością w świetle m.in. kompetencji kluczowych. Toteż zaleca się, by arkusz oceny koleżeńskiej nie pozostał anonimowy. Nie bez znaczenia – na ogólny wynik pomiaru kompetencji kluczowych mogą mieć także możliwe antypatie między uczniami, w myśl zasady: jak cię widzą, tak cię piszą.

Tak sporządzona karta oceny rówieśników może okazać się przydatna nauczycielowi przedmiotu przy doprecyzowaniu oceny z zachowania ucznia, ale jako materiał wspomagający ocenę opisową.

Przykładowa propozycja interpretacji wyników

Jeśli w wypełnionym przez ucznia arkuszu większość buziek-emotikonów jest uśmiechniętych, można przyjąć, że uczeń poddany w arkuszu badaniu ma wysoko rozwinięte wyżej wymienione kompetencje. Jeżeli liczba buziek uśmiechniętych i smutnych jest jednakowa (po pięć), należy przypuszczać, że uczeń jeszcze nie rozumie wielu zjawisk zachodzących w uczniowskiej rzeczywistości, ale stara się je pojąć, jest wszak na początku procesu kształcenia.

Przy zastosowaniu kolorów (kolory sygnalizacji świetlnej) odbiór arkusza jest łatwiejszy w odczytaniu. W przypadku przeważającej liczby buziek smutnych wskazane jest przyjrzenie się dziecku, w tym jego osiągnięciom szkolnym, niepowodzeniom, a nawet środowisku domowemu ucznia (panująca obecnie pandemia koronawirusa i związane z tym prowadzenie zajęć w systemie hybrydowym nie sprzyja procesom uspołeczniania się dzieci i młodzieży).

Komentarz: W mojej pracy jako pedagoga na koniec każdego semestru analizuję arkusze samooceny i oceny koleżeńskiej wypełnione przez dzieci. Nie tylko sprawdzam, w jakim stopniu wspomniane wyżej kompetencje uczniowie rozwinięli, ale również czuwam nad panującymi w klasie relacjami, aby w razie konieczności móc szybciej zareagować i zdiagnozować problemy wychowawcze.

Zdarza się, że komunikuję moim wychowankom, że do szkoły przychodzą nie tylko po wiedzę, ale też by nauczyć się pomagać sobie nawzajem, by współistnieć w szkolnej społeczności i szerzej – w społeczeństwie. Dodam jeszcze, że obraz uzyskany z arkuszy samooceny ucznia i oceny koleżeńskiej zestawiam z informacją zwrotną otrzymaną w formie pisemnej od innych nauczycieli (i z moimi własnymi spostrzeżeniami).

ROZDZIAŁ IV

Arkusze formatywnej i sumującej ewaluacji kompetencji kluczowych

Arkusz formatywnej ewaluacji kompetencji kluczowych

Autorzy poradnika metodycznego do programu nauczania języka rosyjskiego *BawMY się rosyjskim* dla I etapu edukacyjnego wskazują na rolę ewaluacji w procesie nauczania, jak również uczenia się (Leśniak, Tokarz 2021a: 35). Służy ona zawsze dokonaniu modyfikacji warsztatu pracy zarówno samego ucznia, jak również rusycysty. W proces edukacji wpisane są bowiem nieustanne zmiany podyktowane procesami zachodzącymi w otaczającej nas rzeczywistości społecznej.

Celem ewaluacji zaproponowanej w niniejszym materiale jest ocena wartości metod, które może zastosować podczas zajęć nauczyciel, a dzięki którym uczeń ma rozwijać w sobie kompetencje kluczowe. Kompetencje kluczowe (uniwersalne) to umiejętność adaptacji do zmieniającego się w coraz szybszym tempie świata. Człowiek ze swej natury uczy się i doskonali przez całe życie. Jak zauważa J. Stojak, „celem kształcenia kompetencji kluczowych jest wyrównanie szans i możliwości każdego z obywateli UE” (Stojak 2019: 11).

W oparciu o otrzymane wyniki ewaluacji formatywnej (czyli zorientowanej na przebieg kształcenia kompetencji kluczowych) i sumującej ewaluacji kompetencji kluczowych (ukierunkowanej z kolei na osiągnięte wyniki w kształceniu tychże kompetencji), nauczyciel ma otwarte pole działania do dokonania ewentualnej modyfikacji metod lub metody. Ich wartość przekłada się bowiem na jakość opanowania przez uczniów kompetencji kluczowych. Przyjętym kryterium w badaniu jest zatem poziom ich skuteczności.

Przykładowy arkusz formatywnej ewaluacji kompetencji kluczowych zredagowano w odniesieniu do scenariusza lekcji języka rosyjskiego prezentowanego w poradniku metodycznym *BawMy się rosyjskim*. Temat wyżej wymienionej lekcji to *В рюкзаке Саши*. W plecaku Saszy (Leśniak, Tokarz 2021a: 118-120). Jest to lekcja powtórzeniowa – zagadnienia dotyczą desygnatów przedmiotów z uczniowskiego otoczenia, czego zwieńczeniem jest prowadzenie przez trzecioklasistów dialogów w języku rosyjskim. W toku zajęć pomocne mogą okazać się następujące metody: programowa (praca z podręcznikiem); praktyczna (ćwiczenia dydaktyczne, prowadzenie dialogów); problemowa (gry dydaktyczne, edukacyjne); metoda eksponująca (z wykorzystaniem przyborów szkolnych) czy TPR (metoda reagowania całym ciałem, ang. *Total Physical Response*). Podstawową metodą, do przyjęcia w realizacji wspomnianych zajęć, by utrwalać przez uczniów wcześniej poznany materiał, jest opisywana przez autorów Programu nauczania metoda audiolingwalna (uczniowie powtarzają słownictwo, odgrywając scenki sytuacyjne).

Metoda ta – jak czytamy na kartach Programu nauczania języka rosyjskiego (Leśniak, Tokarz 2021b: 25), pomocna jest bowiem w kształtowaniu tzw. drylu językowego, polegającego na powtarzaniu wiele razy (wręcz automatycznie, mechanicznie) danych słów czy konstrukcji zdaniowych, aby wykształcić w uczniach prawidłowe nawyki w mówieniu w języku obcym, zatem można z niej korzystać właśnie na lekcjach powtórkowych.

Poniższe arkusze zostały opracowane z myślą o monitorowaniu właśnie tejże metody w procesie kształtowania m.in. kompetencji kluczowych z zakresu rozumienia i tworzenia informacji oraz wielojęzyczności.

Propozycja wypowiedzi nauczyciela kierowanej do uczniów

Drogi Trzecioklasisto!

Temat dzisiejszej lekcji brzmi: *В рюкзаке Саши. В plecaku Saszy*. Na lekcji zajmowaliśmy się wspólnie czytaniem tekstu komiksu, pt. *В классе*, dzięki któremu utrwalaliście słówka z poprzednich zajęć, potrzebne w konsekwencji do prowadzenia przez was dialogów.

Podczas gier językowych mieliście nazywać przybory szkolne po rosyjsku, określać, gdzie znajdują się przedmioty wskazane przeze mnie (nauczyciela) na ilustracji. W trakcie zabawy, siedząc we wspólnym kręgu – odgadnąć nazwy przedmiotów (np. nauczyciel pokazywał uczniom plecak tytułowego Saszy, wyciągając co rusz nowe przedmioty; dzieci zaś miały za zadanie odpowiedzieć na pytanie: *что это?*). Waszym zadaniem było również zadawanie pytania *где?*, kiedy chcieliście uzyskać od kolegi czy koleżanki informację, gdzie dany przedmiot się znajduje, zaś podczas gry dydaktycznej *ДА–НЕТ* – reagować stosownie do przedstawionej sytuacji (nauczyciel prezentował przedmiot wypowiadając zdanie, np.: *Это точилка*, uczniowie zaś mieli podnosić lizaki z napisem TAK lub NIE po rosyjsku). Śpiewaliście także po rosyjsku piosenkę o przedmiotach.

Komentarz: Alternatywą podsumowania zajęć przez nauczyciela jest wejście przez niego bezpośrednio w dialog z uczniami, mając cały czas na uwadze kształtowanie kompetencji kluczowych (osobistych, społecznych) przez postawienie kwestii: *Proszę powiedzieć, czym na lekcji wspólnie się zajmowaliśmy? Jakie były cele naszych zajęć?* Nie zaś pytanie o to, czego się uczniowie nauczyli, bowiem na to pytanie uczniowie odpowiedzą w pełni dopiero po wypełnieniu arkusza ewaluacyjnego.

W następnym kroku rusycysta prosi trzecioklasistów o wypełnienie arkusza. Wyjawia cel ewaluacji, by każdy z uczniów mógł się dowiedzieć, co udało mu się osiągnąć w trakcie ostatnich zajęć w zakresie komunikowania się w języku rosyjskim. Nauczyciel określa sposób zaznaczania odpowiedzi – w odpowiednie pole trzeba postawić znaczek „X”, następnie odczytuje dzieciom głośno pytania zawarte w arkuszu (język adekwatny do percepcji dziewięciolatka).

Przykładowy arkusz formatywnej ewaluacji kompetencji kluczowych

Imię i nazwisko ucznia:

Czego nauczyłem/nauczyłam się podczas lekcji (obok stwierdzenia należy wpisać: TAK, NIE lub PRÓBOWAŁEM/PRÓBOWAŁAM):

- rozumieć większość komunikatów wypowiedzianych przez nauczyciela w języku rosyjskim;
- nazwać po rosyjsku wskazane przybory szkolne (np. gumka – *резинка*, temperówka – *точилка*, piórnik – *пенал*, etc.);
- opisać po rosyjsku wskazane przybory szkolne (np. używając nazw kolorów);
- zaśpiewać piosenkę o przyborach szkolnych;
- poprowadzić w parach dialog w języku rosyjskim z kolegą lub koleżanką;
- zastosować w prowadzonym przeze mnie dialogu słowa występujące w piosence;

- odpowiadać na pytanie где? – określać położenie przedmiotów
- poprawnie wymawiać rosyjskie słowa;
- rozumieć mimikę osoby, z którą rozmawiałem / rozmawiałam po rosyjsku.

Komentarz do arkusza

Zamiennie proponuje się zamiast dopisywania odpowiedzi rysowanie piktogramów graficznych – emotikonów, zgodnie ze stopniem opanowania danej umiejętności (buźka uśmiechnięta, smutna lub też bez wyrazu – z poziomą linią).

Klucz do odczytania wyników arkusza dla nauczyciela

Rusycysta może zebrać wyniki, by następnie przeprowadzić ich zestawienie ilościowe, otrzymując obraz pracy całej klasy. Nie bez znaczenia jest, by zacząć omawianie wyników z dziećmi od określenia ich mocnych stron, aby następnie przejść do zdefiniowania obszarów, nad którymi warto by jeszcze popracować. Jest to sygnałem zarówno dla ucznia, jak i samego nauczyciela do dalszej pracy i podnoszenia tym samym jakości kształcenia. Dzięki przeprowadzaniu z uczniami ewaluacji, mogą dostrzec, jak istotne jest podsumowanie i określenie własnych umiejętności, osiągnięć i możliwości, oraz że każdemu działaniu powinien towarzyszyć wytyczony cel.

Celem ewaluacji formatywnej jest zatem zmniejszenie amplitudy między poziomem wiedzy i umiejętności uczniów na tę chwilę, na dziś, z obranym celem przez przewodnika-nauczyciela (cele zostały wytyczone przez rusycystę na początku lekcji, a podsumowanie działań, czyli tego, jakie ćwiczenia zostały na lekcji przeprowadzone, nastąpiło tuż przed jej zakończeniem).

Jeżeli uczeń zaznaczył w arkuszu ewaluacyjnym przynajmniej połowę odpowiedzi na „tak” (uwaga: wszystkie zadania nawzajem się zazębiają i skupione są w jednym paradygmacie), może to oznaczać, że zastosowana naczelną metodą na zajęciach – audiolingwalna, spełnia swe zadanie, że kształtowane są na średnim poziomie u uczniów kompetencje kluczowe w zakresie wielojęzyczności oraz rozumienia i tworzenia informacji, a także – że przebieg kształcenia tychże kompetencji jest właściwy.

Uwaga: Każda z grup uczniowskich jest inna, ma odmienną charakterystykę i potencjał. Więcej informacji na ten temat znajdziemy w rozdziale dziesiątym *Metodyki nauczania języków obcych*, zatytułowanym *Indywidualne cechy uczniów*, a sukces w nauce języka (Komorowska 2005: 118-146). Proponuje się tam ostrożne stosowanie liniowego sposobu podejścia do wyrażanych ocen w odniesieniu do procesu kształcenia, gdyż takie same założenia i włożony wysiłek przez nauczyciela w pracy z innymi uczniami, odnosi często różny skutek.

Jeśli uczniowie przyzwyczajeni są do oceniania kształtującego i do przeprowadzania ewaluacji w miarę cyklicznie (co tylko wówczas może dać pełniejszy obraz opanowywania danych umiejętności w świetle pracy daną metodą), czują się bardziej dostrzegani, doceniani. Łatwiej im będzie wykorzystać te działania w swoim dorosłym życiu. Tym samym kształcimy w młodym człowieku kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się. Wzbudzamy w uczniach refleksję nad wykonywaną przez nich pracą i jej organizacją, także wówczas, gdy przychodzi im pracować w zespole.

Co więcej, zwracając uwagę dzieci na podobieństwa języka rosyjskiego do polskiego, ze względu na tę samą grupę językową, czyli na możliwość w pewnych zakresach

wykorzystania naszego rodzimego języka w nauce języka rosyjskiego (i odwrotnie, choćby w obszarach ortografii), kształcimy w uczniach kompetencje w zakresie wielojęzyczności. Jest to przykład na potwierdzenie tezy, że kompetencje kluczowe są spójne, nawzajem się przenikają. Można rzec, że uczeń, doskonaląc swe umiejętności, które przekładają się na kompetencje kluczowe, uczy się, jak funkcjonować w otaczającej nas, nieustannie zmieniającej się w różnych rejestrach rzeczywistości. Nauczyciele zaś „nie są już przede wszystkim osobami przekazującymi wiedzę; nauczyciele aranżują proces uczenia się uczniów i udzielają im pomocy w trakcie ich uczenia się” (Stojak 2019: 12).

Arkusz sumującej ewaluacji kompetencji kluczowych

Nauczyciel rusycysta w odniesieniu do zakresu postawionych pytań zamieszczonych w arkuszu ewaluacyjnym, na które uczniowie mieli odpowiedzieć na zakończenie zajęć lekcyjnych *В рюкзаке Сашу. В plecaku Saszy* w ramach ewaluacji formatywnej, przeprowadza następnie ewaluację sumującą czyli konkluzywną. Celem tejże ewaluacji jest określenie wartości działań, które sprzyjają rozwijaniu kompetencji kluczowych w świetle wskazanej metody audiolingwalnej.

Z treści wypełnionych arkuszy nauczyciel wnioskuje, czy zastosowanie tejże metody audiolingwalnej okazało się skuteczne i na ile; czy dzięki niej rozwinęły się kompetencje kluczowe uczniów (kompetencje tworzenia i rozumienia informacji, osobiste, społeczne oraz kompetencje w zakresie uczenia się).

Wskaźniki:

Liczba uczniów, którzy wypełniali arkusz ewaluacji formatywnej:...

Przykładowy arkusz sumującej ewaluacji kompetencji kluczowych (dla nauczyciela)

Obok należy wpisać liczbę uczniów spełniających założone kryteria oraz liczbę tychże uczniów w procentach.

Uczniowie:

- rozumieją komunikaty wypowiedziane przez nauczyciela po rosyjsku;
- umieją nazywać wskazane przedmioty po rosyjsku;
- umieją opisywać wskazane przybory szkolne (np. używając nazw kolorów);
- umieją zaśpiewać piosenkę, w której pojawiają się nazwy przyborów szkolnych;
- umieją prowadzić krótką konwersację po rosyjsku związaną z tematem zajęć;
- umieją korzystać ze słów poznanej piosenki podczas prowadzenia dialogów;
- umieją określać lokalizacje danych przedmiotów;
- umieją poprawnie artykułować dane głoski;
- umieją wykorzystywać w komunikacji język niewerbalny, tj. mowę ciała.

Odczytanie pomiaru

Nauczyciel z zebranych danych z powyższego arkusza konkluzywnej ewaluacji kompetencji kluczowych szacuje poziom ukształtowania wspomnianych wyżej kompetencji wśród uczniów z zastosowaniem metody audiolingwalnej, jednocześnie określa, ilu uczniów z klasy uczyniło postępy w ich rozwijaniu. Jeżeli uczeń więcej niż połowę odpowiedzi na postawione pytania zakreślił na „tak”, to świadczyć to może o tym, że dane kompetencje, które odnoszą się do zagadnień ujętych w arkuszu, są u ucznia rozwijane.

ROZDZIAŁ V

Propozycje prac projektowych pozwalających ocenić poziom rozwoju kompetencji kluczowych

Przykładem korelacji podejmowanych działań (zadań) z danymi kompetencjami kluczowymi jako połączenie trzech atrybutów: wiedzy, umiejętności i postawy jest powzięcie do realizacji scenariuszy interdyscyplinarnych projektów edukacyjnych opracowanych dla trzecioklasistów przez Magdalenę Wolewińską:

- 1. *Россия – близко или далеко? Мы знакомимся с русскими традициями.*
Rosja – blisko czy daleko? Poznajemy tradycje rosyjskie.
- 2. *В магазине ювелира. Уśmiech i życzliwość na co dzień czy od święta? У ювелира.*
Uśmiech i wezliwość na każdy dzień lub na uroczysty wypadek?
- 3. *На ягоды. О чём шепчет лес? За ягодами. О чём шепчет лес?*

Nauczyciel rusycysta, wybierając na lekcjach do pracy z trzecioklasistami wspomniane wyżej projekty, w których, z założenia punktem kulminacyjnym jest klasowe przedstawienie teatralne, może oceniać kompetencje swych uczniów w zakresie nie tylko wielojęzyczności czy rozumienia i tworzenia przez nich informacji, lecz także może sprawdzić ich umiejętności uczenia się, zachowania i radzenia sobie w pracy zespołowej, krytycznego myślenia, a nawet sprawność (kreatywność) dzieci w rozwiązywaniu codziennych problemów.

Według autorów programu nauczania *ВамMy się rosyjskim!* „podstawowym celem nauki języka obcego jest umiejętność skutecznego porozumiewania się, dlatego dążymy do rozwinięcia u uczniów kompetencji komunikacyjnych” (Leśniak, Tokarz 2021b: 39). Zaangażowanie uczniów we wspomnianych interdyscyplinarnych projektach edukacyjnych pozwala im nie tylko na odkrycie walorów komunikacji językowej, ale także na poznanie własnych predyspozycji, nawet spoza sfery lingwistycznej. Nauka języka obcego nie stanowi bowiem celu samego w sobie, ale może przyczynić się do rozwoju wszechstronnego uczniów.

Powinnością nauczyciela jest więc preferowanie i kreowanie wśród uczniów postawy tolerancji i otwartości w odniesieniu do innych kultur oraz języków – jak czytamy w *Podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej*. Ważne jest, by uczniowie wykorzystywali język rosyjski również poza szkolną klasą, kształtując jednocześnie nabywane z czasem i doświadczeniem kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

W proponowanych projektach zachęca się nauczycieli do stosowania narzędzi z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi (kształtując przy tym kompetencje cyfrowe), nade wszystko jednak wykorzystywanie autentycznych materiałów źródłowych, takich jak np. zdjęcia, filmy, przedmioty przywiezione z Rosji, czy nawet elementy regionalnych strojów.

Interdyscyplinarny charakter wspomnianych projektów oparty jest na prowadzeniu zajęć z języka rosyjskiego w korelacji z treściami zaczerpniętymi m.in. z zakresu edukacji polonistycznej, plastycznej (wykonywanie rozmaitych prac, np. afiszy, plakatów, zaproszeń, czy matrioszek); muzycznej (śpiewanie piosenek po rosyjsku); społecznej, informatycznej a nawet etyki (kształtowanie postaw, w tym korelacja z *savoir-vivre*). Uwzględnione zatem są założenia edukacji włączającej.

Istotną cechą tychże projektów jest to, iż dają możliwość osiągnięcia sukcesu każdemu uczniowi na miarę jego możliwości. Uczestniczyć w nich mogą więc także uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), z niepełnosprawnością (np. osoby słabowidzące, niedosłyszające). W projektach przewidziano bowiem szeroki wachlarz różnorodnych aktywności; przygotowywania akcesoriów scenicznych, występowanie uczniów w roli statysty, czy lidera grupy, poprzez w pełni zaangażowanego małego aktora, czy młodego reportera przeprowadzającego wywiad z jubilerem (kształtowanie kompetencji w zakresie przedsiębiorczości) – zobacz projekt *W sklepie jubilera. Uśmiech i życzliwość na co dzień czy od święta? У ювелира. Улыбка и вежливость на каждый день или на торжественный случай?*

Projekt stwarza dzieciom możliwość operowania mową limbiczną: mową ciała – mimiką, gestem. Wpisuje się to w jedną z metod – reagowania całym ciałem (metoda TPR – *Total Physical Response*), która należy do metod aktywizujących. W projektach mających sceniczny charakter pojawia się mnogość kontekstów sytuacyjnych (sam proces przygotowań scenografii, opanowanie tekstów po rosyjsku i organizacji atrybutów). Równie ważne jest to, że w przywołanych projektach nauczyciel ma z założenia stwarzać uczniom możliwości płynnego wejścia w toczący się między nimi dialog, bez „naciskania” ich, gdyż dla trzecioklasistów kontakt czy też przygoda z językiem rosyjskim dopiero się zaczyna. Autorzy programu nauczania wyszczególnili bowiem następujące etapy: klasa I – okres ustno-słuchowy; klasa II – nauka alfabetu rosyjskiego; klasa III – okres praktyczny (Leśniak, Tokarz 2021b: 27).

Konwencja przedstawiona w zaproponowanych projektach przybliży uczniom kulturę rosyjską. Jako sprawność należy do kategorii pozajęzykowej, natomiast w konwencji omawianych kompetencji – kształcona jest kompetencja w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej. Jej nośnikiem jest nie tylko sam język, ale także zwyczaje i tradycje. W projekcie (1) zatytułowanym *Россия – близко или далеко? Мы знакомимся с русскими традициями. Rosja – blisko czy daleko? Poznajemy tradycje rosyjskie* znajdujemy scenę wzajemnego częstowania się herbatą zaparzoną w samowarze. Uczniowie dowiadują się przy tym, jakimi zabawkami bawiły się rosyjskie dzieci wiele lat temu; mogą przyjrzeć się wyrobom z chochłomy (element folkloru); poznać Wilka i Zająca – bohaterów rosyjskiej kreskówki, a nawet przywitać się z Dziadkiem Mrozem i jego wnuczką – Snieguroczką, którzy rozdają uczestniczącym świąteczne prezenty.

Zamysł tegoż projektu nakierowany jest na uświadomienie uczniom faktu, iż do paradygmatu ludzkiej kultury przypisane są pierwiastki uniwersalne, wspólne oraz to, by uczniowie mogli odpowiedzieć na pytanie postawione w jego tytule: Rosja – blisko czy daleko?

Projekt (2) *У ювелира. Улыбка и вежливость на каждый день или на торжественный случай? W sklepie jubilera. Uśmiech i życzliwość na co dzień, czy od święta?* jest tak pomyślany, by zachęcić uczniów do zapoznania się z sytuacjami i klimatem panującym w sklepie jubilera, by w konsekwencji mogli oni przełożyć zebrane spostrzeżenia, refleksje, a także swe doświadczenia językowe na grę aktorską.

Zaangażowanie uczniów przez nauczyciela w projekt (3) zatytułowany *На ягоды. О чём шепчет лес? За ягодами. О чём шепчет лес?* stwarza im możliwość nie tylko kształcenia kompetencji wielojęzyczności, czy rozumienia i tworzenia informacji

(w oparciu o treść lektury Marii Konopnickiej *Na jagody*, aranżowanie przedstawienia – układanie dialogów po rosyjsku), ale także kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się – podyktowane interakcjami zachodzącymi między uczniami w trakcie realizacji całego przedsięwzięcia, a których probierzem jest zachowanie leśnych stworzeń z kart przywołanej książki.

W projekcie tym znajdujemy również eksplikację do kompetencji obywatelskich – trzecioklasiści bowiem omawiają strukturę społeczności ukazaną przez Konopnicką, etos, przekładając tenże obraz na nasze codzienne realia. Realia, dla których fundament stanowią niewątpliwie wartości aksjologiczne. Wszyscy bowiem należymy do ludzkiej wspólnoty – począwszy od rodziny, szkolnej społeczności i tej, o której z dumą mówimy: naród. W przywołanych projektach odzwierciedlona jest postawa otwartości na innych ludzi, rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów, motywowanie ich do nauki, do poszerzania wiedzy i umiejętności, do wychodzenia poza schemat, wreszcie – do przygody z językiem obcym i wyrabianiem nawyku stawiania pytań.

Zwieńczeniem każdego z wyżej wymienionych projektów jest przygotowanie przez nauczyciela swobodnego résumé – podsumowania walorów spektaklu uwzględniającego wielomiesięczną pracę i zaangażowanie uczniów biorących w nim udział. Ważnym także jest, by omówić zarówno wysiłek i pracę indywidualną ucznia, jak również zespołową, nawiązując do oddziaływania spektaklu (projektu) na szkolną i pozaszkolną publiczność.

Po zakończeniu danego projektu wskazane byłoby – jak podaje A. Wenda i E. Elert w publikacji *Praca metodą projektu* – udzielenie przez nauczyciela odpowiedzi na kilka pytań, np.:

- Co było najmocniejszą częścią projektu?
- Które z elementów okazały się dla uczniów / grup trudne w realizacji i dlaczego?
- Które z zastosowanych narzędzi najlepiej spełniło swoją rolę?
- Które z narzędzi jej nie spełniło?
- Czy przy realizacji kolejnego projektu warto zastosować te same narzędzia?
- Czy udało się zmobilizować uczniów do sumiennego wypełniania powierzonych im zadań?
- Czy grupa/klasa otrzymała należyte wsparcie nauczycieli na każdym etapie realizacji projektu?
- Jakie wnioski warto wziąć pod uwagę podczas realizacji kolejnego projektu?

Wspomniane prace projektowe – ze wskazaniem na kontrakt, czy inaczej regulamin, umowę, zawieraną pomiędzy nauczycielem a uczniami, nawiązują do oceniania kształtującego, które jest jednym z ważnych czynników wspomagających nauczyciela w procesie rozwijania w uczniach także kompetencji – społecznych, uczenia się oraz obywatelskich. Nauczyciel w trakcie wdrażania projektu podczas omawiania kontraktu powinien jasno formułować cele w języku uczniów. Chodzi o nawyk dotyczący celowości działania, a zatem dobrej organizacji warsztatu pracy, co ma odzwierciedlenie w wykorzystaniu takiego podejścia przez samych uczniów w pozostałych obszarach życia. Rośnie ich świadomość na temat tego, po co mają się uczyć, jak mają się uczyć; w jakich obszarach zdobywana wiedza będzie im potrzebna, co nierozzerwalnie łączy się z braniem odpowiedzialności za własną naukę. Nawyk przydatny w perspektywie całego życia, co wpisuje się szerokim spektrum w kompetencje kluczowe.

ROZDZIAŁ VI

Arkusze ewaluacji kompetencji kluczowych i uniwersalnych (nauczyciel, uczeń)

Treści niniejszego rozdziału korespondują z treściami rozdziału IV, ale w niniejszym materiale skupiono się już nie wprost na monitorowaniu metody audiolingwalnej, proponowanej w poradniku metodycznym w procesie kształtowania/badania, m.in. kompetencji w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, lecz na wykazaniu stopnia ukształtowania powyższych kompetencji u uczniów w kontekście danych umiejętności (sprawności mówienia), uzyskanych wszak dzięki wspomnianej wyżej metodzie. Celem przeprowadzenia ewaluacji kompetencji kluczowych (nauczyciel, uczeń) jest sprawdzenie, czy ocena stopnia wykształcenia danych kompetencji przez ucznia – trzecioklasistę i przez rusycystę jest na porównywalnym poziomie.

Nauczyciel przybliży swym uczniom z klasy trzeciej istotę ewaluacji. Akcentuje, iż jej przeprowadzenie pozwoli na określenie stopnia opanowania ich warsztatu językowego jako początkujących lingwistów; wykaże, w jakiej mierze mają ukształtowane kompetencje kluczowe związane z komunikacją językową – nade wszystko kompetencjami rozumienia i tworzenia informacji.

Tym samym nauczyciel rusycysta na podstawie udzielonych przez uczniów odpowiedzi w arkuszu ewaluacji ma sposobność przyjrzenia się także bliżej efektom swojej pracy wyrażonej stopniem opanowania przez uczniów określonych wiadomości i umiejętności w świetle kształtowania kompetencji kluczowych i uniwersalnych. Idzie bowiem o namysł, o refleksję nad stworzeniem ewentualnego planu korygującego ujawnione niedoskonałości w kształtowaniu tychże kompetencji.

Na klasę trzecią (okres praktyczny) przypada rozwijanie umiejętności mówienia, kiedy to uczeń ma już opanowane podstawowe struktury językowe i leksykę z klasy pierwszej i drugiej. Tym samym kształcone są kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, a przy tym kompetencje wielojęzyczności, osobiste i społeczne – wszak akt mówienia zawsze kierowany jest do konkretnego adresata, modyfikowany w zależności od sytuacji, więc pojawia się tu pierwiastek postawy rozmówcy, jego świadomość wagi słowa – wpływu komunikatów i treści na drugiego człowieka. Praca nad kształtowaniem umiejętności mówienia odnosi się zatem w szerszym planie do kompetencji w zakresie uczenia się.

Autorzy poradnika podają (Leśniak, Tokarz 2021b: 18), iż po pierwszym semestrze klasy trzeciej uczeń powinien umieć opowiedzieć po rosyjsku m.in. o szkole, o sobie, swoim najbliższym otoczeniu; powinien potrafić czytać teksty zawierające wszystkie litery alfabetu (w tym dialogi); posługiwać się m.in. nowym słownictwem ujętym w rozdziale I – *Моя семья и мои друзья*, w rozdziale III – *Наш школьный мир* (do niego odnosi się lekcja – *В рюкзаке Сашу. В plecaku Saszy*). Natomiast na koniec edukacji wczesnoszkolnej (przy założeniu, że język rosyjski nauczany jest od klasy pierwszej szkoły podstawowej) uczeń powinien stosować konstrukcje pomocne w tworzeniu zdań, czytać krótkie teksty (Leśniak, Tokarz 2021a: 19), czyli zdobyć dobre podstawy, by efektywnie móc pracować w klasach IV–VIII.

Poniżej opisano umiejętność mówienia (jedną z czterech sprawności językowych) w kontekście rozwijania wybranej kompetencji kluczowej, a mianowicie – rozumienia i tworzenia informacji na kanwie zaproponowanego scenariusza przez autorów poradnika metodycznego, którego temat brzmi: *В рюкзаке Сашу. В plecaku Saszy* (szczegóły dotyczące przebiegu zajęć znajdują się w rozdziale IV). Łączy się ona w dużym stopniu ze sprawnością słuchania, ponieważ nie można w żaden sposób tychże umiejętności rozdzielić.

Jak czytamy w załączniku do *Zaleceń Rady Europy z dnia 22 maja 2018 roku w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* wymieniona wyżej kompetencja rozumienia i tworzenia informacji jest zdolnością do „identyfikowania, rozumienia, wyrażania, tworzenia i interpretowania pojęć, uczuć, faktów” przy założeniu skutecznej komunikacji między ludźmi. Jest ona fundamentem do uczenia się w perspektywie oraz innych interakcji lingwistycznych. Wiąże się z nią odpowiednia postawa – gotowość, chęć do konstruowania dialogu, wymiany myśli z drugim człowiekiem, czyli zrozumienia, że słowem oddziałujemy na innych.

Na kształtowanie kompetencji rozumienia i tworzenia informacji, składają się nie tylko wiedza czy umiejętności ucznia, ale przede wszystkim jego postawa i zachowanie oraz motywacja do tego, by dowieść, że owe umiejętności i wiedzę potrafi wykorzystać. Zatem ze wspomnianą wyżej kompetencją ściśle łączą się kompetencje osobiste i społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się. Wpływa na to wiele czynników zewnętrznych. Istotna jest m.in. atmosfera wspólnoty, która zawsze sprzyja zintegrowaniu danego zespołu. Jest za nią odpowiedzialny nie tylko nauczyciel-moderator, ale wszyscy uczniowie. Każdy z nich bowiem przyczynia się swoją pracą do osiągnięcia powziętych celów, do coraz lepszych wyników.

Poziom określonej kompetencji kluczowej związany jest z wykorzystaniem potencjału ucznia, którym dysponuje on w danej sytuacji zadaniowej. Zachowanie ucznia w tejże sytuacji jest więc wyznacznikiem określającym posiadanie lub nieposiadanie przez niego tejże kompetencji.

Nadmienię, że w mojej ponad dwudziestoletniej pracy nauczyciela języków obcych daje się zauważyć, iż na drugi plan schodzi poprawność zastosowanych środków językowych zarówno w wypowiedzi pisemnej jak i ustnej (co nie znaczy, że nauczyciel nie powinien zadbać o tę stronę języka). Coraz częściej istotny jest sam fakt przekazania informacji i bycie zrozumiałym przez interlokutora; zatem ważna jest sama reakcja rozmówcy na kierowany do niego komunikat, efekt wypowiedzi. Autorzy poradnika metodycznego podkreślają, że dzieci nie należy zmuszać do mówienia (Leśniak, Tokarz 2021a: 20). Jest to element tzw. podejścia naturalnego, o czym traktuje praca naukowa Hanny Komorowskiej (Komorowska 2005: 196).

Kryteria oceny ewaluacji kompetencji kluczowych i uniwersalnych w kontekście języka rosyjskiego – edukacja wczesnoszkolna, klasa III

Kryteria oceny kompetencji kluczowych i uniwersalnych, które stanowią korelację wiedzy, umiejętności oraz postaw.

Rozumienie wypowiedzi ustnych:

- uczeń rozumiejący przekaz kierowany do niego w języku rosyjskim wykazuje prawidłowo prowadzony przez nauczyciela rusycystę proces kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie wielojęzyczności, a tym samym rozumienia informacji;
- stopień rozumienia komunikatu werbalnego wspierany jest przy tym językiem pozawerbalnym (gestem i mimiką), który powiązany jest z TPR;
- uwaga: umiejętność odczytania tego języka zależy od możliwości percepcyjnych uczniów, w tym dzieci ze SPE;
- do kategorii rozumienia wypowiedzi ustnych zaliczyć można tekst usłyszonej piosenki; uwaga: bez zrozumienia jej słów, uczniowie nie mogą oddać jej treści za pomocą ruchu (w trakcie odśpiewywania dzieci wspierają się desygnatami przedmiotów szkolnych z otoczenia).

Rozumienie wypowiedzi pisemnych:

- przyjęć należy, że jeśli uczeń rozumie wypowiedzi pisemne w języku rosyjskim oraz uzupełnia poprawnie luki w zdaniach odpowiednim przyimkiem *на* i *под*; czyta ze zrozumieniem treść opisów zawartych w komiksie, to na tym etapie edukacyjnym wykazuje prawidłowo kształtowane kompetencje w zakresie wielojęzyczności i rozumienia informacji.

Stosowanie zdobytych umiejętności w praktyce. Uczeń mający rozwinięte kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji potrafi również:

- płynnie poprowadzić z kolegą / koleżanką / nauczycielem dialog po rosyjsku (tematycznie związany z etosem uczniów i rzeczywistością szkolną), opisując dany przedmiot, stosując pytanie: *Что это?* i udzielając odpowiedzi na to pytanie
- wypowiadać się, reagować na komunikaty nauczyciela, w związku z prezentowaniem przedmiotów zawartych w plecaku Saszy, pokazując np. tabliczkę z napisem *Да* lub *Нет*, w zależności od usłyszonej nazwy danego przedmiotu (nazwy właściwej lub też nie);
- uwaga: uczeń, który ma zaburzone relacje z rówieśnikami, np. uczeń ze SPE, może mieć trudność z wejściem w sytuację dialogu, mimo że opanował struktury leksykalne czy gramatyczne.

Praca w parach / zespołowa:

- uczeń prowadząc konwersację w języku rosyjskim w sposób komunikatywny, rozumiały dla rozmówcy i otoczenia, tym samym ma w pełni rozwiniętą kompetencję nie tylko w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, ale przy tym kompetencje osobiste i społeczne, za sam fakt uruchomienia / inicjacji procesu komunikacji i wpisania się w sytuację, która wymaga poprowadzenia dialogu.

Arkusze ewaluacji kompetencji kluczowych i uniwersalnych dla nauczyciela

Arkusze ewaluacji kompetencji kluczowych dla nauczyciela

Rusycysta, by mógł uznać, że u ucznia rozwijane są kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (w świetle wspomnianej wyżej lekcji języka rosyjskiego, podczas której uczniowie ćwiczyli umiejętności komunikacyjne wyrabiające sprawność mówienia) powinien założyć, iż uczeń tenże potrafi wykazać się umiejętnościami wynikającymi z treści *Programu nauczania* (Leśniak, Tokarz 2021b: 15).

Imię i nazwisko ucznia:

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem kwestie (dialogi) z komiksu z zachowaniem zasad akcentuacji oraz intonacji charakterystycznej dla języka rosyjskiego;
- określa np. kolory przedmiotów podczas ich opisywania, tym samym zwracając uwagę na podobieństwa i różnice w brzmieniu nazw kolorów w języku polskim i rosyjskim, by lepiej nazwy te przyswoić; np.: biały – *белый*, czarny – *чёрный*, zielony – *зелёный*, różowy – *розовый*; przy czym uczeń zna różnicę w semantyce słów: *красный* (czerwony) – *красивый* (ładny, piękny);
- stosuje w wypowiedzi ustnej przyimki *на*, *под* w połączeniu np. z rzeczownikiem *стол* i *парта* – najbliższym otoczeniem uczniów, wykorzystując tym samym swą wyobraźnię przestrzenną;
- zna nazwy poszczególnych przedmiotów ze szkolnego otoczenia, by następnie móc je przyporządkować do wskazanej ilustracji;
- imituje / aranżuje dialog z kolegą/koleżanką czy nauczycielem, stosując pytania: *Где?*, *Что это?*, umiając przy tym samemu udzielić na nie odpowiedzi;
- śpiewa piosenkę o przyborach szkolnych z uwzględnieniem mowy ciała (ang. *body language*) dla lepszego zilustrowania treści utworu.

Proponuje się również, by nauczyciel zastanowił się nad następującymi kwestiami dotyczącymi czynników, które mogłyby znacząco wpłynąć na ocenę kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów:

- Czy atmosfera w klasie sprzyjała uczeniu się?
- Czy tempo pracy odpowiadało możliwościom percepcyjnym uczniów?
- Czy w prowadzeniu dialogów dzieci były odpowiednio dobrane w pary? (Zaleca się tak dobrać dzieci w pary, by uczeń z problemami w sferze emocji, czy edukacji, miał oparcie w koledze / koleżance, który nie ma takich problemów – w celu wyrównywania szans edukacyjnych).
- Czy wszystkie dzieci były obecne na zajęciach poprzedzających lekcję, na której prowadzono dialogi?
- Czy wszyscy uczniowie mają prawidłowo wykształcony słuch fonologiczny?
- Czy uczniowie mają problemy z koncentracją uwagi czy też nie?
- Czy czas przeznaczony na gry dydaktyczne nie był za krótki / za długi?
- Czy wprowadzono na zajęciach wystarczającą liczbę ćwiczeń/zadań?
- Czy wystarczająco dużo czasu poświęcono na ćwiczenie konstrukcji z przyimkami?
- Czy liczba celów założonych nie była zbyt duża, jak na jedną jednostkę lekcyjną?
- Czy uczniowie otwarcie, bezproblemowo (czy np. nie wstydzą się) prowadzą na forum klasowym dialogi (czy w związku z tym wykształcone są u nich na odpowiednim poziomie kompetencje osobiste i społeczne)?
- Czy warto jeszcze raz utrwalić materiał z poprzednich zajęć?

Arkusz ewaluacji kompetencji kluczowych i uniwersalnych dla ucznia

Zalecenie dla ucznia

Zapoznaj się z treścią poniższych zdań. Następnie wypełnij poniższy arkusz, wpisując TAK lub NIE.

Imię i nazwisko ucznia:...

- Umiem przeczytać kwestie (dialogi) z komiksu.
- Potrafię określać np. Kolory przedmiotów podczas ich opisywania.
- Umiem stosować w wypowiedzi ustnej przyimki на, под.
- Potrafię przypisać daną nazwę przedmiotu do wskazanego obrazka.
- Umiem poprowadzić dialog z kolegą/koleżanką czy nauczycielem, stosując pytania: *где?, что это?* Oraz udzielać na nie odpowiedzi.
- Potrafię zaśpiewać piosenkę o przyborach szkolnych.

Komentarz: jeśli uczeń, analizując powyższy arkusz, dostrzeże kwestię, która wymaga dopracowania z jego strony, domówienia, ma możliwość zweryfikowania jej/ich poprzez zaproponowane niżej pytania pomocnicze.

Kwestie pomocnicze

- Czy dobrze mi się pracowało w moim zespole?
- Czy chętnie dzieliłem się swymi pomysłami z innymi?
- Czy wystarczało mi czasu na wykonanie danego ćwiczenia?
- Czy pomagałem innym w wykonywaniu zadań?
- Czy aktywnie uczestniczyłem w zajęciach?
- Czy wszystkie komunikaty wypowiediane przez nauczyciela były dla mnie czytelne i jasne?
- Czy zawsze próbowałem dokończyć zadanie, mimo że wydawało się trudne?
- Czy dialogi prowadzone przeze mnie były zrozumiałe dla innych?

Analiza SWOT w oparciu o wyniki ewaluacji kompetencji kluczowych

SWOT, czyli *strengths* (mocne strony) – *weaknesses* (słabe strony) – *opportunities* (szanse, możliwości) – *threats* (zagrożenia), jest narzędziem, które pomaga w określeniu tego, co nauczyciel powinien rozwijać w swoim działaniu, zmieniać, korygować, skupiając się przede wszystkim na tym, na co ma wpływ, by wspierać swych uczniów, aby umożliwić im odnoszenie sukcesów w życiu szkolnym i szerzej – w życiu społecznym. Istotnymi elementami w tychże zadaniach jest m.in: typ osobowościowy nauczyciela, zdolności, predyspozycje, system aksjologiczny, którym się posługuje. Analiza SWOT w odniesieniu do obszaru edukacji jest zatem narzędziem do analizowania mocnych i słabych stron ucznia.

Aby uzyskać pozytywne rezultaty pracy, każdy z uczniów powinien komunikować się z innymi, czerpać wiedzę i umiejętności także z wyników pracy swoich rówieśników. Poszczególne kompetencje współbrzmiały w pewnych zakresach. Wspomniana kompetencja rozumienia i tworzenia informacji zazębia się z kompetencją umiejętności rozwiązywania problemów, kreatywnością a zatem także sprawnego i odpowiedniego komunikowania się w językowej przestrzeni. Wszystkie one zaś są kombinacją wiedzy, umiejętności, postaw, które uczeń powinien rozwijać przez całe swoje życie.

Wskaźnikiem tego, co powinien osiągnąć uczeń w zakresie komunikacji językowej – wypowiedzi ustnej są cele szczegółowe ujęte w *programie nauczania BawMy się rosyjskim!* (Leśniak, Tokarz 2021b: 14–15). Jest to punkt odniesienia zawarty też w treści pytań na arkuszu skierowanym do trzecioklasistów. Cele te sformułowane są w postaci efektów kształcenia.

Uczeń:

- rozumie nieskomplikowane wypowiedzi ustne, wypowiedziane powoli i wyraźnie, piosenki (tym bardziej, gdy wsparte są rekwizytami – w tym przypadku – przedmiotami, przyborami szkolnymi oraz towarzyszy im ruch – mimika, gest, tzw. *body language*);
- reaguje na polecenia;
- wyszukuje w komunikacji ustnym danych informacji;
- powtarza słowa, proste zdania;
- formułuje nieskomplikowane wypowiedzi według wzoru, m.in. nazywając przedmioty z jego otoczenia, opisując je;
- stosuje poznane słowa, konstrukcje zdaniowe w trakcie gier dydaktycznych i zabaw.

Obserwując dziś szybko zmieniające się techniki komunikowania i technologie (McLuhan 2017: 88), migrację zarobkową, egzystencjalną tysięcy uciekinierów, np. przed wojną na Ukrainie, obcokrajowców głównie z zachodniej granicy, czy też zmiany na rynku pracy w Polsce, dostrzegamy nieustannie fakt, jak trudno jest przewidzieć dziś, tu i teraz, jaki kształt będzie miał nasz świat, Europa już za chwilę, za miesiąc, za rok. Język rosyjski, ukraiński czy białoruski jest coraz częściej słyszalny w mediach, marketach, na granicach z Polską i z innymi państwami; wybrzmiewa głośno na dworcach, w szkołach i na ulicach polskich miast. Kompetencje w zakresie wielojęzyczności, rozumienia i tworzenia informacji są zatem wręcz pożądane w kontekście nie tylko m.in. języka angielskiego czy hiszpańskiego, ale właśnie języka rosyjskiego. Aktywna postawa uczniów i zdobyte przez nich kompetencje językowe, społeczne oraz aksjologiczne dają im możliwość bliższego poznawania ludzi, ich problemów egzystencjalnych, moralnych a także problemów kultury i zwyczajów danego kraju. Bowiem właśnie język jest tego nośnikiem. To dzięki jego znajomości młody człowiek – uczeń, ma możliwość rozróżnienia w szumie informacyjnym tego, co jest prawdą, a co manipulacją; na co winien zwrócić uwagę w życiu społecznym, szkolnym, a co po prostu ominąć. Słowem – znajomość języka obcego pozwala dokonywać trafniejszych w życiu wyborów, a nawet zwiększyć poczucie bezpieczeństwa.

Materiały przedstawione i proponowane w tym rozdziale odnoszą się wprost do procesów kształtowania przywoływanych tu kompetencji. Uczeń bowiem, by móc porozumieć się z rozmówcą obcojęzycznym, czerpie ze struktur naszego rodzimego języka – wszakże język polski i rosyjski należy do tej samej grupy języków słowiańskich. Dość powiedzieć, że powinnością nauczyciela rusycysty jest zainteresowanie uczniów tzw. *false friends* – słowami, których brzmienie jest bardzo podobne do naszego języka ojczystego lub też ich zapis jest identyczny, ale semantyka odmienna.

Jak wynika z zapisów zamieszczonych w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* – kompetencje wielojęzyczności odnoszą się do prawidłowego i efektywnego korzystania z innych języków w celach komunikacyjnych – rozumienia komunikatu werbalnego, inicjowania konwersacji, jej kończenia oraz czytania tekstów, rozumienia ich czy tworzenia.

Analizę SWOT można z powodzeniem oprzeć o spostrzeżenia nasuwające się np. podczas zaplanowanych zajęć lekcyjnych – *В рюкзаке Сашу. W plecaku Saszy* (Leśniak, Tokarz 2021a: 118-120). Należy zwrócić uwagę na to, że proponowane zadania przyczynić się mogą do rozwijania wybranych kompetencji kluczowych, jakimi są kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wskazując tym samym na silne i słabe strony oraz obszary do poprawy.

Dialog prowadzony między uczniami, czy też między uczniem a rusycystą z użyciem konstrukcji: *Что это? i Где?* oraz z zastosowaniem przyimków, nakierowany na opisywanie desygnatów przedmiotów, ich cech (m.in. kolorów) oraz lokowanie ich w przestrzeni sali lekcyjnej czy szkoły, jest ważnym wskaźnikiem określającym stopień rozwoju u uczniów wspomnianej kompetencji. W przypadku, kiedy u ucznia wystąpią problemy ze zrozumieniem jego wypowiedzi przez kolegów i koleżanki, przez nauczyciela, oznaczać może to brak dostatecznego opanowania przez danego ucznia wspomnianych struktur językowych, a nawet słownictwa. Proponuje się wówczas np. powrócić do ćwiczeń i przeprowadzić je w oparciu o prezentowanie przedmiotów z plecaka Saszy, polegające na pokazywaniu ich i podawaniu nazw przez uczniów.

Określenie stopnia kompetencji przeprowadzić możemy także podczas śpiewania przez uczniów piosenki z tekstem o przedmiotach znajdujących się w otoczeniu klasy, szkoły. Pozwoli to rusycyście uchwycić jasność artykulacji, dykcji, akcentuacji, intonacji w wyśpiewywanych frazach przez uczniów, a przy tym określić stopień znajomości nazw przedmiotów, które w trakcie wykonywania piosenki mogą prezentować.

Innym sposobem zbadania stopnia rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, ich mocnych i słabych stron w ramach zaproponowanej lekcji jest przeprowadzenie wśród nich głośnego czytania kwestii zawartych w komiksie. Dzięki temu nauczyciel może poznać, czy i w jakim stopniu konkretny uczeń czyta tekst ze zrozumieniem, kojarzy opis z treścią komiksowego obrazka przedstawianej na rysunku sceny czy sytuacji. Pozwoli to także rusycyście ocenić stopień kompetencji w zakresie interpretacji tekstu – ważnego wskaźnika poziomu umiejętności ucznia mieszczącego się w paradygmacie płynnego czytania ze zrozumieniem.

BIBLIOGRAFIA

- Elert E., Wenda A., b.r., *Praca metodą projektu* (PDF, 2,1 MB; dostęp 24.02.2022).
- Komorowska H., 2003, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Kotarba-Kańczugowska M., b.r., *Praca metodą projektu*, Warszawa: ORE.
- Leśniak K., Tokarz P., Wolewińska M., 2022, *BawMy się rosyjskim. Program nauczania języka rosyjskiego dla edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.
- Leśniak K., Tokarz P., Wolewińska M., 2022, *BawMy się rosyjskim. Poradnik metodyczny do języka rosyjskiego dla edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.
- MacLuhan M., 2017, *Galaktyka Gutenberga: tworzenie człowieka druku*, Warszawa: Narodowe Centrum Kultury.
- Okoń W., 2003, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa: PWN.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.
- Sterna D., (red.), 2015, *Oceniam, uczę. Poradnik dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.
- Stojak J., 2019, *Kompetencje kluczowe w nauczaniu przedmiotowym. Przewodnik dla kadry kierowniczej szkół i przedszkoli oraz dla nauczycieli (materiały z zasobów ORE)*, DoskonalenieWSieci.pl (PDF, 888 KB, dostęp 24.02.2022).
- Wolewińska M., 2022, *Na jagody. O czym szepcze las? За ягодами. О чём шепчет лес. Scenariusz interdyscyplinarnego projektu do języka rosyjskiego dla edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.
- Wolewińska M., 2022, *Россия – близко или далеко? Мы знакомимся с русскими традициями. Rosja – blisko czy daleko? Poznajemy tradycje rosyjskie. Scenariusz interdyscyplinarnego projektu do języka rosyjskiego dla edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.
- Wolewińska M., 2022, *W sklepie jubilera. Uśmiech i życzliwość na co dzień czy od święta? У ювелира. Улыбка и вежливость на каждый день или на торжественный случай?. Scenariusz interdyscyplinarnego projektu do języka rosyjskiego dla edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.
- Zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. Urz. UE 2018, C189/1.

Magdalena Maria Wolewińska – filolog, tłumacz, nauczyciel dyplomowany. Ukończyła studia magisterskie w zakresie filologii rosyjskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1994–1999), tam też ukończyła licencjat z języka czeskiego (1995–1998), na Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi licencjat z języka angielskiego (2007–2010) oraz w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy z języka hiszpańskiego (2016–2019). Biegły sądowy – tłumacz przysięgły z języka rosyjskiego. Sekretarz redakcji czasopisma „Aspekty Filozoficzno-Prozatorskie”. Autorka tomu wierszy *Brzegami Czasu* (2020), esejów na temat literatury i edukacji, publikacji z zakresu metodyki nauczania języków obcych. Aktualnie prowadzi badania nad wpływem języka angielskiego na współczesny język polski i na inne języki słowiańskie, a także nad realizmem magicznym i aspektami egzystencjalno-aksjologicznymi w literaturze rosyjskiej. Współpracuje z Narodowym Badawczym Tomskim Uniwersytetem Państwowym (Rosja) i tamtejszym środowiskiem Polonii. Ukończyła staż w Parlamencie Europejskim w Brukseli w zakresie translatoryki, języka dyplomacji oraz funkcjonowania struktur Unii Europejskiej.